

Cwricwlwm Cymru

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Rhaglen Astudio ar gyfer Saesneg
Cyfnodau Allweddol 2-4

Cwricwlwm Cymru: Rhaglen Astudio ar gyfer Saesneg, Cyfnodau Allweddol 2–4

Cynulleidfa

Athrawon, penaethiaid a chyrrff llywodraethu ysgolion a gynhelir yng Nghymru; awdurdodau lleol; consortia rhanbarthol; darparwyr hyfforddiant cychwynnol athrawon; undebau athrawon a chyrrff cynrychioli ysgolion; awdurdodau esgobaethol eglwysi; cyrrff cenedlaethol yng Nghymru sydd â diddordeb mewn addysg.

Trosolwg

Mae'r ddogfen hon yn egluro gofynion Llywodraeth Cymru ar gyfer Saesneg yng nghwricwlwm cenedlaethol Cymru. Fe'i cyhoeddir yn unol â'r pwerau yn adran 108 o Ddeddf Addysg 2002 ac a freiniwyd yng Ngweinidogion Cymru. Mae Gweinidogion Cymru yn rhan o Lywodraeth Cymru.

Camau i'w cymryd

Rhaid i athrawon, penaethiaid a chyrrff llywodraethu ysgolion a gynhelir sicrhau bod y gofynion cyfreithiol yn y ddogfen hon yn cael eu gweithredu yn ôl y dyddiadau a nodir yn y rhagair.

Rhagor o wybodaeth

Dylid cyfeirio ymholiadau am y ddogfen hon at:

Yr Is-adran Cwricwlwm

Yr Adran Addysg a Sgiliau

Llywodraeth Cymru

Parc Cathays

Caerdydd

CF10 3NQ

e-bost: curriculumdivision@cymru.gsi.gov.uk

Copïau ychwanegol

Mae'r ddogfen hon ar gael o wefan Dysgu Cymru Llywodraeth Cymru yn www.llyw.cymru/dysgu

Dogfennau cysylltiedig

Cwricwlwm Cymru: Rhaglen Astudio ar gyfer Cymraeg, Cyfnodau Allweddol 2–4 (2016); *Cwricwlwm Cymru: Rhaglen Astudio ar gyfer Mathemateg, Cyfnodau Allweddol 2–4* (2015).

Cynnwys

Rhagair	1
Rhaglen Astudio Cyfnod Allweddol 2	2
Llafaredd	2
Darllen	5
Ysgrifennu	9
Deilliannau'r cwricwlwm cenedlaethol	14
Disgrifiadau lefel y cwricwlwm cenedlaethol	14
Targedau cyrhaeddiad	15
Rhaglen Astudio Cyfnod Allweddol 3	18
Llafaredd	18
Darllen	21
Ysgrifennu	24
Deilliannau'r cwricwlwm cenedlaethol	28
Disgrifiadau lefel y cwricwlwm cenedlaethol	28
Targedau cyrhaeddiad	29
Rhaglen Astudio Cyfnod Allweddol 4	32
Llafaredd	32
Darllen	35
Ysgrifennu	39

Rhagair

Mae'r ddogfen hon yn cyflwyno'r cwricwlwm cenedlaethol ar gyfer **Saesneg** yng Nghymru.

Strwythur y cwricwlwm cenedlaethol

Mae'r cwricwlwm cenedlaethol yn berthnasol i ddysgwyr o oedran ysgol gorfodol mewn ysgolion a gynhelir. Fe'i trefnir ar sail tri chyfnod allweddol, a dyma nhw yn fras*.

	Oedran y dysgwyr	Grwpiau blwyddyn
Cyfnod Allweddol 2	7–11	3–6
Cyfnod Allweddol 3	11–14	7–9
Cyfnod Allweddol 4	14–16	10–11

Yng Nghymru, mae'r pynciau canlynol yn cael eu cynnwys yn y cwricwlwm cenedlaethol yn y cyfnodau allweddol a ddangosir.

Cyfnod Allweddol 2	Cymraeg, Cymraeg ail iaith, Saesneg, mathemateg, gwyddoniaeth, dylunio a thechnoleg, technoleg gwybodaeth a chyfathrebu, hanes, daearyddiaeth, celf a dylunio, cerddoriaeth ac addysg gorfforol.
Cyfnod Allweddol 3	Fel yng Nghyfnod Allweddol 2, ynghyd ag iaith dramor fodern.
Cyfnod Allweddol 4	Cymraeg, Cymraeg ail iaith, Saesneg, mathemateg, gwyddoniaeth ac addysg gorfforol.

Ar gyfer pob pwnc, ym mhob un o'r cyfnodau allweddol a restrir uchod, mae rhaglenni astudio yn pennu'r hyn y dylid ei addysgu i'r dysgwyr.

Ar ddiwedd Cyfnodau Allweddol 2 a 3, mae safonau perfformiad y dysgwyr yn cael eu disgrifio mewn wyth disgrifiad lefel sy'n mynd yn fwyfwy anodd. Mae disgrifiad ychwanegol y tu hwnt i Lefel 8 er mwyn helpu athrawon i wahaniaethu Perfformiad Eithriadol.

Yng Nghyfnod Allweddol 4, defnyddir cymwysterau allanol fel y prif ddull o asesu cyrhaeddiad yn y cwricwlwm cenedlaethol. Mae Cronfa Ddata Cymwysterau Cymeradwy Cymru (DAQW) yn cynnwys yr holl gymwysterau y mae Llywodraeth Cymru wedi'u cymeradwyo, o dan adran 96 o Ddeddf Dysgu a Sgiliau 2000, fel cymwysterau i'w defnyddio gyda dysgwyr o oedran ysgol gorfodol.

Dyddiadau gweithredu

Mae'r rhaglenni astudio diwygiedig ar gyfer **Saesneg** yn dod yn ofynion cyfreithiol trwy gyfrwng Gorchymyn a wneir gan Lywodraeth Cymru ac yn dod i rym ar 1 Medi 2015.

O'r dyddiad hwn bydd y cwricwlwm cenedlaethol presennol ar gyfer **Saesneg** yn cael ei ddisodli.

Llywodraeth Cymru Awst 2015

* Mae'r cyfnodau allweddol yn cael eu diffinio'n fanwl gywir yn adran 103 Deddf Addysg 2002.

Ystod o brofiadau

Dylid rhoi cyfleoedd i ddysgwyr:

- ymarfer ar lafar cyn ysgrifennu
- ymateb ar lafar i destunau di-dor a phytig
- gwylio a chlywed gwahanol bobl yn siarad gan gynnwys pobl â thafodiaith wahanol a siaradwyr profiadol, ac ymateb i'r hyn a glywir ac a welir
- meithrin eu hyder wrth ddefnyddio'r iaith drwy dynnu ar eu gwybodaeth o Saesneg (gan gynnwys Saesneg safonol), Cymraeg ac ieithoedd eraill
- ymateb ar lafar i ystod o ysgogiadau a syniadau gan gynnwys testunau ysgrifenedig a deinamig, e.e. *paentiadau, darn o gerddoriaeth, ffilm, delweddu llonydd a symudol*
- cyfathrebu ar gyfer amrywiaeth o ddibenion a chyd-destunau, e.e. *adrodd yn ôl a chyflwyno gwybodaeth, rhoi cyfres o gyfarwyddiadau, dadlau ac esbonio safbwynt, trafod pwnc, perswadio, cwestiynu ac archwilio dehongliadau, cyflwyno teimladau*
- siarad a gwrando'n unigol, fesul pâr, mewn grwpiau ac fel aelod o ddosbarth
- defnyddio amrywiaeth o ddulliau i gyflwyno syniadau gan gynnwys TGCh, dulliau drama, cynnal trafodaeth a dadl
- cyflwyno, siarad a pherfformio gerbron amrywiaeth o gynulleidfaoedd gan gynnwys athrawon, cyfoedion, dysgwyr iau a hŷn, oedolion cyfarwydd ac anghyfarwydd, ac mewn cyd-destunau ffurfiol ac anffurfiol
- ymdrin â gweithgareddau lle y mae geiriau, eu tarddiad, eu hystyr, y rheswm dros eu dewis, a'u heffaith, yn ganolog
- gwylio a gwrando'n astud gan ymateb i amrywiaeth eang o ddulliau cyfathrebu, e.e. *testunau ysgrifenedig a deinamig, perfformiadau theatrig a barddonol, siaradwyr gwadd, esboniadau, cyfarwyddiadau*
- siarad yn glir gan ynganu a goslefu'n briodol, e.e. *llefaru, adrodd stori*
- defnyddio geirfa sy'n addas i'r sefyllfa neu'r diben
- defnyddio geirfa a therminoleg briodol i drafod, ystyried a gwerthuso eu gwaith eu hunain a gwaith eraill, e.e. *gwaith awduron a chyfoedion*.

Dylai dysgwyr brofi ystod o brofiadau ieithyddol cyfoethog fel y gall eu sgiliau llafar, darllen ac ysgrifennu blethu drwy'i gilydd.

Mae'r Rhaglenni Astudio Saesneg a Chymraeg wedi eu datblygu law yn llaw. Gall dysgwyr ddefnyddio sgiliau trawsieithu a sgiliau deuol i ddatblygu'r ddwy iaith gan sicrhau bod cryfder mewn un iaith yn atgyfnerthu'r llall.

Allwedd

O fewn y tabl, bydd testun o'r FfLIRh yn ymddangos fel testun normal. Bydd y sgiliau sydd yn benodol i'r Rhaglen Astudio Saesneg yn cael eu dynodi gan brint trwm. Bydd y sgiliau hyn hefyd yn cael eu dynodi gan yr eicon hwn.

Sgil rhaglen astudio ❖ Mae'r sgiliau hyn, ar y cyd â datganiadau'r FfLIRh, yn ffurfio'r Rhaglen Astudio Cyfnod Allweddol 2 Saesneg.

D.S.

Er mwyn bod yn hygyrch ac yn ddarllenadwy, dyluniwyd y tablau hyn i'w hargraffu ar faint A3.

Llinyn: Llafaredd

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 3	Blwyddyn 4	Blwyddyn 5	Blwyddyn 6
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Datblygu a chyflwyno gwybodaeth a syniadau	Siarad	esbonio gwybodaeth a syniadau gan ddefnyddio geirfa briodol	esbonio gwybodaeth a syniadau gan ddefnyddio adnoddau cynorthwyol, e.e. <i>deunyddiau ar sgrin ac ar y we</i>	esbonio gwybodaeth a syniadau, archwilio a defnyddio ffyrdd o argyhoeddi, e.e. <i>defnydd o eirfa, ystum, cynorthwyon gweledol</i>	mynegi barn a syniadau'n eglur gan ddefnyddio geirfa arbenigol ac enghreifftiau
		trefnu'r hyn y maent yn ei ddweud fel bod y gwrandawyr yn gallu dilyn, e.e. <i>pwysleisio pwyntiau allweddol, rhoi esboniad yn ei drefn</i>	trefnu sgwrs er mwyn i gynulleidfaoedd gwahanol ddilyn yr hyn sy'n cael ei ddweud, e.e. <i>rhoi gwybodaeth gefndir, rhoi crynodeb byr o'r prif bwyntiau</i>	siarad yn eglur gan ddefnyddio iaith ffurfiol a thafu'r llais yn effeithiol i gynulleidfa fawr, e.e. <i>digwyddiad i rieni/gofalwyr, cyflwyniad i ymwelwyr</i>	
		siarad yn eglur gan amrywio'r mynegiant i helpu'r gwrandawyr	addasu sgwrs gan ddangos eu bod yn deall y gwahaniaethau rhwng sgwrs anffurfiol ymhlith ffrindiau a sgwrs fwy estynedig â grŵp ehangach		siarad yn eglur gan ddefnyddio iaith ffurfiol ac amrywio mynegiant, tŷn a chryfder y llais, i gadw diddordeb y gwrandawyr
		defnyddio iaith sy'n berthnasol i sefyllfaoedd mwy ffurfiol, e.e. <i>yn ystod y gwasanaeth, siarad ag ymwelydd</i>			
		dechrau datblygu a deall pryd mae'n briodol i ddefnyddio Saesneg safonol a phryd i ddefnyddio iaith ffurfiol ac anffurfiol ❖	datblygu eu dealltwriaeth o bryd mae'n briodol i ddefnyddio Saesneg safonol a phryd i ddefnyddio iaith ffurfiol ac anffurfiol ❖	deall pryd mae'n briodol i ddefnyddio Saesneg safonol a phryd i ddefnyddio iaith ffurfiol ac anffurfiol ❖	ymestyn eu dealltwriaeth o'r defnydd o Saesneg safonol a'u gallu i adnabod a defnyddio iaith ffurfiol ac anffurfiol yn briodol ❖
		datblygu eu gallu i ddefnyddio ystod o batrymau cystrawennol (gan gynnwys geirfa a therminoleg) wrth siarad ❖	defnyddio amrywiaeth o batrymau cystrawennol, gerifa a therminoleg wrth siarad ❖	datblygu eu gallu i ddefnyddio amrywiaeth eang o batrymau cystrawennol, gerifa a therminoleg wrth siarad ❖	defnyddio amrywiaeth eang o batrymau cystrawennol, gerifa a therminoleg yn fanwl wrth siarad ❖
		cadw mewn rôl a chynorthwyo eraill wrth chwarae rôl	archwilio sefyllfaoedd gwahanol drwy chwarae rôl	archwilio dadleuon a themâu drwy chwarae rôl	archwilio materion heriol neu ddadleuol drwy barhau i gynnal y rôl y maent yn ei chwarae

Llinyn: Llafaredd

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 3	Blwyddyn 4	Blwyddyn 5	Blwyddyn 6
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Datblygu a chyflwyno gwybodaeth a syniadau	Gwrando	gwrando'n ofalus a gwneud cysylltiadau rhwng yr hyn y maent yn ei ddysgu a'r hyn y maent eisoes yn ei wybod	gwrando'n ofalus ar gyflwyniadau gan ddangos dealltwriaeth o'r prif bwyntiau	gwrando'n astud ar gyflwyniadau gan ddefnyddio technegau i gofio'r prif bwyntiau, e.e. <i>gwneud nodiadau, crynhoi</i>	gwrando'n ofalus ar gyflwyniadau gan ddangos dealltwriaeth o gasgliadau neu farn y siaradwyr
		gwirio eu bod yn deall drwy ofyn cwestiynau perthnasol neu gynnig sylwadau perthnasol	ar ôl gwrando, ymateb gan fynegi barn am yr hyn y mae'r siaradwr wedi'i ddweud	gwrando ar eraill, gofyn cwestiynau ac ymateb i'r cynnwys a safbwyntiau'r siaradwr	ymateb i eraill gyda chwestiynau a sylwadau sy'n canolbwyntio ar resymau, goblygiadau a champau nesaf
	Cydweithio a thrafod	cyfrannu i drafodaeth grŵp, gan rannu syniadau a gwybodaeth	cyfrannu i drafodaeth grŵp, gan helpu pawb i gymryd rhan	cyfrannu i drafodaeth grŵp, gan gymryd rhywfaint o gyfrifoldeb dros gyflawni'r dasg yn dda, e.e. <i>cyflwyno syniadau perthnasol, crynhoi</i>	cyfrannu'n bwrpasol i drafodaeth grŵp er mwyn dod i'r canlyniadau y cytunwyd arnynt
		mynegi barn syml am bynciau a thestunau ysgrifenedig, e.e. <i>trafod pynciau sydd o fewn cylch eu profiad neu drafod cymeriad mewn stori</i> ❖	mynegi barn am bynciau a thestunau ysgrifenedig, e.e. <i>trafod pwnc sy'n effeithio ar eu hysgol neu drafod beth yw eu barn am ddiwedd glo stori</i> ❖	mynegi barn am bynciau a thestunau ysgrifenedig gan gynnig ambell reswm i gefnogi barn ❖	mynegi barn yn glir am bynciau a thestunau ysgrifenedig gan gynnig rhesymau i gefnogi barn ❖
		siarad yn bwrpasol er mwyn cyflawni tasg mewn grŵp.	helpu grŵp i ddod i gytundeb, e.e. <i>ystyried rhesymau neu ganlyniadau, cadw ffocws ar y pwnc/peidio â dilyn ysgyfarnogod wrth drafod pwnc.</i>	ychwanegu at a datblygu syniadau dysgwyr eraill mewn trafodaethau grŵp, e.e. <i>drwy holi cwestiynau i archwilio ymhellach, cynnig syniadau ychwanegol.</i>	codi pwyntiau o drafodaeth grŵp, gan gytuno neu anghytuno a rhoi rhesymau.

Ystod o brofiadau

Dylid rhoi cyfleoedd i ddysgwyr:

- ddarllen ystod eang o destunau di-dor a phytiog, mewn fformat print neu mewn ffurf ddeinamig, fel sail i'w hymatebion ar lafar ac yn ysgrifenedig. Dylai'r rhain gynnwys:
  - testunau cyflawn a detholiadau
  - testunau gwybodaeth a chyfeiriol
  - barddoniaeth a rhyddiaith draddodiadol a chyfoes
  - ffuglen a barddoniaeth glasurol i blant
  - nofelau graffig a llyfrau llun
  - drama, gan gynnwys perfformiadau drama
  - testunau wedi eu hysgrifennu gan awduron Cymreig, testunau â dimensiwn Cymreig a thestunau o ddiwylliannau eraill
  - testunau sy'n ymwneud â phynciau heriol sy'n ehangu'r gorwelion, sy'n datblygu'r gallu i ymresymu
  - testunau sy'n cynnwys ystod o strwythurau, ffurfiau, pwrpasau, sy'n apelio at wahanol gynulleidfaedd a dyfeisiau cyflwyno gwahanol
  - testunau sy'n gyfoethog o ran safon ac amrywiaeth ieithyddol
  - testunau sy'n adlewyrchu dewis darllen personol dysgwyr
  - testunau ag iddynt amrywiaeth o gyd-destunau cymdeithasol, hanesyddol a diwylliannol
  - testunau sy'n ymestyn dealltwriaeth ddeallusol, foesol ac emosiynol dysgwyr
  - testunau sy'n amrywio o ran tôn, e.e. *testunau sy'n llawn hiwmor*, *testunau sy'n cynnwys parodi*, *testunau sy'n chwarae ar eiriau*
  - testunau sy'n dangos effaith technoleg ar yr iaith
  - testunau sy'n cynnig her
- darllen fel unigolyn a chydag eraill, e.e. *darllen mewn parau*, *darllen mewn grŵp dan arweiniad*, *darllen ar y cyd*
- darllen at ddibenion gwahanol, e.e. *er mwynhad personol*; *i adalw*, *crynhoi a chyfosod gwybodaeth allweddol*; *i ddehongli a chyfuno gwybodaeth*; *i ddilysu gwybodaeth*; *i gyfoethogi dealltwriaeth drwy ail-ddarllen*; *i adnabod dyfeisiau iaith a ddefnyddir gan yr awdur i ddadansoddi pwrpas*; *i adnabod gwahanol ddehongliadau o destun*
- datblygu geirfa a therminoleg briodol i drafod, ystyried a gwerthuso eu gwaith eu hunain a gwaith eraill, e.e. *awduron*, *beirdd*, *eu cyfoedion*, mewn testunau ysgrifenedig a deinamig.

Dylai dysgwyr brofi ystod o brofiadau ieithyddol cyfoethog fel y gall eu sgiliau llafar, darllen ac ysgrifennu blethu â'i gilydd i'w galluogi i ddod yn ddarllenwyr brwdfrydig, annibynnol a meddylgar.

Mae'r Rhaglenni Astudio Saesneg a Chymraeg wedi eu datblygu law yn llaw. Gall dysgwyr ddefnyddio sgiliau trawsieithu a sgiliau deuol i ddatblygu'r ddwy iaith gan sicrhau bod cryfder mewn un iaith yn atgyfnerthu'r llall.

Allwedd

O fewn y tabl, bydd testun o'r FfLIRh yn ymddangos fel testun normal. Bydd y sgiliau sydd yn benodol i'r Rhaglen Astudio Saesneg yn cael eu dynodi gan brint trwm. Bydd y sgiliau hyn hefyd yn cael eu dynodi gan yr eicon hwn.

Sgil rhaglen astudio ❖ Mae'r sgiliau hyn, ar y cyd â datganiadau'r FfLIRh, yn ffurfio'r Rhaglen Astudio Cyfnod Allweddol 2 Saesneg.

D.S.

Er mwyn bod yn hygyrch ac yn ddarllenadwy, dyluniwyd y tablau hyn i'w hargraffu ar faint A3.

Llinyn: Darllen

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 3	Blwyddyn 4	Blwyddyn 5	Blwyddyn 6
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Canfod, dethol a defnyddio gwybodaeth	Strategaethau darllen	defnyddio ystod o strategaethau i ddeall ystyr geiriau a brawddegau, gan gynnwys gwybodaeth ffonig, gwreiddiau geiriau, teuluoedd geiriau, cystrawen, trefn testun a gwybodaeth flaenorol am y cyd-destun	defnyddio ystod o strategaethau i ddeall ystyr geiriau a brawddegau, gan gynnwys gwybodaeth ffonig, gwreiddiau geiriau, teuluoedd geiriau, cystrawen, trefn testun a gwybodaeth flaenorol am y cyd-destun	defnyddio ystod o strategaethau i ddeall ystyr geiriau a brawddegau, gan gynnwys gwybodaeth ffonig, gwreiddiau geiriau, teuluoedd geiriau, cystrawen, trefn testun a gwybodaeth flaenorol am y cyd-destun	defnyddio ystod o strategaethau i ddeall ystyr geiriau a brawddegau, gan gynnwys gwybodaeth ffonig, gwreiddiau geiriau, teuluoedd geiriau, cystrawen, trefn testun a gwybodaeth flaenorol am y cyd-destun
		darllen testunau gwybodaeth byr yn annibynnol gan ganolbwyntio	darllen testunau, gan gynnwys testunau heb fawr o gliwiau gweledol, yn annibynnol, gan ganolbwyntio	darllen testunau estynedig yn annibynnol am gyfnodau cyson	darllen testunau cymhleth yn annibynnol am gyfnodau cyson
		gyda chymorth, dechrau adnabod a deall rhai nodweddion sylfaenol mewn testunau di-dor a phytiog o ran iaith, strwythur a chyflwyniad, e.e. strwythur stori, cynllun llythyr ❖	gyda chymorth, deall ac adnabod nodweddion testunau di-dor a phytiog o ran iaith, strwythur a chyflwyniad, e.e. chwedlau traddodiadol, erthygl bapur newydd ❖	deall ac adnabod nodweddion mewn ystod gynyddol o destunau (di-dor a phytiog) o ran iaith, strwythur a chyflwyniad, e.e. iaith dyddiadur personol, yr iaith a ddefnyddir mewn araith ❖	yn hyderus, deall ac adnabod nodweddion ystod o destunau gwahanol (di-dor a phytiog) o ran iaith, thema, strwythur a chyflwyniad ❖
		darllen ar goedd gan ddefnyddio atalnodi i helpu'r mynegiant	defnyddio dealltwriaeth o gystrawen y frawddeg ac atalnodi i ddeall ystyr	adnabod sut mae atalnodi'n perthyn i gystrawen brawddeg a sut mae ystyr yn cael ei lunio mewn brawddegau cymhleth	deall sut gall atalnodi amrywio, gan effeithio ar gystrawen ac ystyr y frawddeg, e.e. <i>I had chocolate(,) cake and cheese for tea</i>
		cip ddarllen (sgimio) i gael trosolwg ar destun, e.e. <i>pwnc, diben</i>	cip ddarllen (sgimio) i gael prif neges testun neu'r prif syniad mewn pennod	defnyddio ystod o strategaethau i gip ddarllen (sgimio), e.e. <i>dod o hyd i'r geiriau neu'r ymadroddion allweddol, y byrdwn, y prif syniadau, themâu</i>	defnyddio ystod o strategaethau i ddod o hyd i wybodaeth, e.e. <i>cip ddarllen (sgimio) am gynnwys bras, llithr ddarllen (sganio) am fanylion</i>
		chwilio am wybodaeth benodol mewn testunau gan ddefnyddio cynnwys, mynegeion, geirfâu, geiriaduron	llithr ddarllen (sganio) am wybodaeth benodol gan ddefnyddio amryw o nodweddion mewn testunau, e.e. <i>teitlau, darluniau, geiriau allweddol</i>	llithr ddarllen (sganio) i ddod o hyd i fanylion penodol gan ddefnyddio trefnyddion graffig a thestunol, e.e. <i>is-benawdau, diagramau</i>	darllen yn fanwl, gan wneud nodiadau at ddibenion penodol
		adnabod dibenion gwahanol testunau, e.e. <i>rhoi gwybodaeth, cyfarwyddo, esbonio</i>	adnabod sut mae testunau'n gwahaniaethu yn ôl eu diben, eu strwythur a'u cynllun	adnabod nodweddion testunau, e.e. <i>cyflwyniad i bwnc, dilyniant, darluniau, i ba raddau y mae'n ffurfiol</i>	

Llinyn: Darllen

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 3	Blwyddyn 4	Blwyddyn 5	Blwyddyn 6
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Canfod, dethol a defnyddio gwybodaeth	Strategaethau darllen	adnabod sut mae testunau'n cael eu trefnu, e.e. <i>rhestri, pwyntiau â rhifau, diagramau â saethau, tablau a phwyntiau bwled</i>	dod o hyd i wybodaeth a syniadau ar dudalennau gwe, gan ddefnyddio gwahanol ffyrdd o chwilio ac asesu pa ffyrdd yw'r rhai mwyaf effeithlon	defnyddio gwybodaeth o ffynonellau yr ymddiriedir ynddynt ar sgrin ac ar bapur, gan dethol a lawrlwytho yn ôl yr angen	chwilio ar y rhyngwrwd yn ofalus gan benderfynu pa ffynonellau i'w darllen a'u credu
		defnyddio cliwiau gweledol, e.e. <i>darluniau, ffotograffau, diagramau a siartiau</i> , er mwyn gwella dealltwriaeth			
		dod o hyd i wybodaeth ar dudalennau gwe gan ddefnyddio nodweddion sgrin, e.e. <i>barrau offer, barrau ochr, penawdau, saethau</i>			
Ymateb i'r hyn a ddarllenwyd	Darllen a deall	nodi'n gywir bwnc a phrif syniadau testun, e.e. <i>drwy uwcholeuo, gan ddefnyddio geiriau allweddol y testun</i>	nodi'n gywir y prif syniadau a'r wybodaeth ategol mewn testunau	dangos dealltwriaeth o'r prif bwyntiau a'r manylion arwyddocaol mewn testunau, e.e. <i>map meddwl gan osod syniadau yn nhrefn pwysigrwydd, siart lif sy'n nodi proses</i>	dangos dealltwriaeth o'r prif syniadau a manylion arwyddocaol mewn testunau gwahanol ar yr un pwnc
		dod i gasgliad ynglŷn â syniadau a gwybodaeth drwy gysylltu gosodiadau pendant, e.e. <i>achos ac effaith</i>	dod i gasgliad ynglŷn â'r cysylltiadau rhwng gwybodaeth, e.e. <i>dilyniant, pwysigrwydd</i>	dehongli ystyr nad yw wedi'i ddatgan yn bendant, e.e. <i>beth sy'n digwydd nesaf?, pam gwnaeth hi/ef hynny?</i>	dehongli syniadau nad ydynt wedi'u datgan yn bendant, e.e. <i>safbwyntiau neu agweddau'r awdur</i>
		cymryd diddordeb mewn gwybodaeth y tu hwnt i'w profiad personol	archwilio gwybodaeth a syniadau'r tu hwnt i'w profiad personol	adnabod ac archwilio syniadau a gwybodaeth sydd o ddiddordeb iddynt	adnabod syniadau a gwybodaeth sydd o ddiddordeb iddynt i ddatblygu dealltwriaeth bellach
		dechrau gwneud cysylltiadau rhwng testunau di-dor a/neu bytiog ❖	dechrau adnabod a gweld tebygrwydd a gwahaniaethau rhwng testunau di-dor a/neu bytiog ❖	yn annibynnol, gallu adnabod a gweld tebygrwydd a gwahaniaethau rhwng testunau di-dor a/neu bytiog ❖	adnabod a dechrau esbonio'r tebygrwydd a'r gwahaniaethau rhwng testunau di-dor a/neu bytiog o ran iaith, technegau, strwythur, cymeriadau a ffurf ❖

Llinyn: Darllen

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 3	Blwyddyn 4	Blwyddyn 5	Blwyddyn 6
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Ymateb i'r hyn a ddarllenwyd	Ymateb a dadansoddi	defnyddio gwybodaeth o destun wrth drafod neu wrth ysgrifennu	dewis a defnyddio gwybodaeth a syniadau o destunau	cydgasglu a threfnu gwybodaeth a syniadau o ffynonellau gwahanol	cydgasglu a gwneud cysylltiadau, e.e. <i>blaenoriaethu, categoreiddio</i> , rhwng gwybodaeth a syniadau o ffynonellau gwahanol
				dehongli'r hyn y mae awdur yn ei feddwl am y pwnc, e.e. <i>edmygu person hanesyddol, diddordeb yn unig mewn ffeithiau</i>	gwahaniaethu rhwng ffeithiau, damcaniaethau a barn
		datblygu eu gallu i ddarllen testunau di-dor a phytiog yn rhugl, yn gywir a chyda mwynhad; ymateb iddynt ar lafar ac yn ysgrifenedig ❖	datblygu eu gallu i ddarllen ystod o destunau di-dor a phytiog yn rhugl, yn gywir a chyda mwynhad; ymateb iddynt ar lafar ac yn ysgrifenedig ❖	darllen ystod gynyddol o destunau di-dor a phytiog yn rhugl, yn gywir a chyda dealltwriaeth a mwynhad; ymateb iddynt ar lafar ac yn ysgrifenedig ❖	darllen ystod o destunau di-dor a phytiog yn hyderus, yn rhugl, yn gywir a chyda dealltwriaeth a mwynhad; ymateb iddynt ar lafar ac yn ysgrifenedig ❖
		gydag anogaeth, ystyried yr hyn y maent wedi ei ddarllen/gwylio gan ymateb ar lafar ac yn ysgrifenedig i'r syniadau, yr iaith a'r cyflwyniad ❖	ystyried yr hyn y maent wedi ei ddarllen/gwylio gan ymateb ar lafar ac yn ysgrifenedig i'r syniadau, yr iaith, y naws a threfn/cyflwyniad y testun ❖	ystyried yr hyn y maent wedi ei ddarllen/gwylio gan ymateb ar lafar ac yn ysgrifenedig i'r syniadau, yr iaith, y naws a threfn/cyflwyniad y testun; dechrau dewis tystiolaeth i gefnogi safbwynt ❖	ystyried yr hyn y maent yn ei ddarllen/gwylio gan ymateb ar lafar ac yn ysgrifenedig i'r syniadau, yr iaith, y naws, yr arddull a threfn/cyflwyniad y testun; dewis tystiolaeth i gefnogi safbwynt ❖
		deall bod testunau'n newid pan fyddant yn cael eu haddasu ar gyfer gwahanol gyfryngau a chynulleidfaoedd, e.e. <i>testun ysgrifenedig a fersiwn ffilm/cartŵn</i> ❖	adnabod sut mae testunau'n newid pan fyddant yn cael eu haddasu ar gyfer gwahanol gyfryngau a chynulleidfaoedd ❖	dechrau nodi sut mae testunau'n newid pan fyddant yn cael eu haddasu ar gyfer gwahanol gyfryngau a chynulleidfaoedd ❖	nodi sut mae testunau'n newid pan fyddant yn cael eu haddasu ar gyfer gwahanol gyfryngau a chynulleidfaoedd ❖
		gwneud cysylltiadau rhwng yr hyn y maent yn ei ddarllen a'r hyn y maent eisoes yn ei wybod a'i gredu am y pwnc.	deall sut y gall rhywbeth gael ei gynrychioli ar ffurfiau gwahanol, e.e. <i>delwedd symudol, aml-foddol a phrint</i> .	pwysu a mesur a yw'r cynnwys yn ddibynadwy, e.e. <i>ydy ffotograffau'n fwy dibynadwy na lluniadau?</i>	ystyried a yw testun yn effeithiol i gyfleu gwybodaeth a syniadau.

Llinyn: Ysgrifennu

Ystod o brofiadau

Dylid rhoi cyfleoedd i ddysgwyr:

- ysgrifennu ar gyfer nifer o wahanol ddibenion gan gynnwys:
  - adrodd yn ôl
  - rhoi cyfarwyddiadau
  - cyflwyno gwybodaeth
  - esbonio
  - dadlau/perswadio
  - trafod/dadansoddi
  - gwerthuso
  - adrodd stori
  - disgrifio
  - dangos empathi
- ysgrifennu gan ddefnyddio amrywiaeth ac ystod o destunau di-dor a phytiog mewn amryw o ffurfiau, e.e. *llythyron, dyddiaduron, erthyglau, storiâu, adroddiadau, areithiau, dramâu a sgriptiau byr, taflenni gwybodaeth, hysbysebion, poster, tudalennau a thestun i'r we, holiaduron, adolygiadau, ymsonau*
- ysgrifennu ar gyfer amrywiaeth o gynulleidfaoedd real a dychmygol, e.e. *cyfoedion, dysgwyr iau, athrawon, aelodau teulu, cymeriadau hanesyddol a ffuglennol*
- ysgrifennu barddonol sy'n defnyddio delweddu a dyfeisiau barddonol, e.e. *odlau a ffurf*
- defnyddio ystod eang o ysgogiadau a symbyliadau gan gynnwys testunau ysgrifenedig a deinamig, e.e. *storiâu, llyfrau lluniau, delweddau, cerddi, profiadau, ffilmiau, paentiadau, cerddoriaeth*
- defnyddio geirfa a therminoleg briodol i drafod, ystyried a gwerthuso eu gwaith nhw eu hunain a gwaith eraill, e.e. *awduron, cyfoedion*.

Dylai dysgwyr brofi ystod o brofiadau ieithyddol cyfoethog fel y gall eu sgiliau llafar, darllen ac ysgrifennu blethu drwy'i gilydd.

Mae'r Rhaglenni Astudio Saesneg a Chymraeg wedi eu datblygu law yn llaw. Gall dysgwyr ddefnyddio sgiliau trawsieithu a sgiliau deuol i ddatblygu'r ddwy iaith gan sicrhau bod cryfder mewn un iaith yn atgyfnerthu'r llall.

Allwedd

O fewn y tabl, bydd testun o'r FfLIRh yn ymddangos fel testun normal. Bydd y sgiliau sydd yn benodol i'r Rhaglen Astudio Saesneg yn cael eu dynodi gan brint trwm. Bydd y sgiliau hyn hefyd yn cael eu dynodi gan yr eicon canlynol.

Sgil rhaglen astudio ❖ Mae'r sgiliau hyn, ar y cyd â datganiadau'r FfLIRh, yn ffurfio'r Rhaglen Astudio Cyfnod Allweddol 2 Saesneg.

D.S.

Er mwyn bod yn hygyrch ac yn ddarllenadwy, dyluniwyd y tablau hyn i'w hargraffu ar faint A3.

Llinyn: Ysgrifennu

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 3	Blwyddyn 4	Blwyddyn 5	Blwyddyn 6
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Trefnu syniadau a gwybodaeth	Ystyr, dibenion, darllenwyr	ysgrifennu at ddibenion a darllenwyr gwahanol gan ddewis geiriau er mwyn creu amrywiaeth a diddordeb	addasu'r hyn y maent yn ei ysgrifennu yn ôl y diben a'r darllynydd, gan ddewis geiriau'n addas, e.e. <i>iaith ddisgrifiadol ac iaith berswadiol</i>	ysgrifennu gyda'r diben yn amlwg gan ddangos ystyriaeth i'r darllynydd, e.e. <i>drwy ddefnyddio geirfa addas a dyfeisiau cyflwyno</i>	addasu arddull ysgrifennu i'r darllynydd a'r diben, e.e. <i>arddull ffurfiol ar gyfer darllynydd anhysbys, arddull syml ar gyfer darllenwyr iau</i>
		defnyddio nodweddion testunau di-dor a phytiog syml yn eu hysgrifennu gan ddefnyddio dychymyg lle bo'n briodol ❖	defnyddio nodweddion ystod gynnyddol o destunau di-dor a phytiog yn eu hysgrifennu gan ddefnyddio dychymyg lle bo'n briodol ❖	defnyddio nodweddion ystod o destunau di-dor a phytiog yn eu hysgrifennu gan ddechrau addasu eu harddull i weddu i'r darllynydd a defnyddio dychymyg lle bo'n briodol ❖	defnyddio nodweddion ystod o destunau di-dor a phytiog yn eu hysgrifennu gan ddangos creadigrwydd a'r gallu i addasu eu harddull i weddu i'r darllynydd gan ddefnyddio dychymyg lle bo'n briodol ❖
		cynnwys manylion, gwybodaeth neu sylwadau perthnasol yn eu gwaith ysgrifennu	esbonio'r prif syniad(au) gyda manylion ategol gan gynnwys sylwadau ac esboniadau lle bo'n berthnasol	ymhelaethu ar y prif syniad(au) drwy roi rhesymau, gwybodaeth ac enghreifftiau ategol	ysgrifennu adroddiad cynhwysfawr o bwnc neu thema
		nodi syniadau i'w defnyddio wrth ysgrifennu	casglu syniadau i gynllunio ysgrifennu	defnyddio technegau wrth gynllunio gwaith ysgrifennu ar gyfer ei wella, e.e. <i>map meddwl, dilyniannu, gweithgareddau mat bwrdd</i>	defnyddio amrywiaeth o strategaethau i gynllunio ysgrifennu, e.e. <i>nodiadau, diagramau, siartiau llif</i>
		defnyddio nodweddion ar sgrin, e.e. <i>ffont, lliw, torri, gludo, newid maint</i> , i gyflwyno'u gwaith mewn ffyrdd sy'n ennyn diddordeb y darllynydd ac yn gwella'r ystyr	archwilio a gwneud defnydd addas o wahanol fathau o ysgrifennu ar sgrin i ryngweithio ag eraill, e.e. <i>gwefannau, negeseuon e-bost, blogiau</i>	archwilio cynllun tudalennau'r we i greu deunyddiau gan ddefnyddio'r offer sydd ar gael	archwilio gwahanol ffyrdd o gyflwyno gwaith yn briodol, e.e. <i>delwedd symudol, sleidiau, trosleisio</i>
		prawf ddarllen eu gwaith nhw eu hunain a gwaith eraill gan fynegi barn amdano; adnabod ffyrdd i'w wella a dechrau ei olygu ❖	prawf ddarllen eu gwaith nhw eu hunain a gwaith eraill, ei asesu ac adnabod ffyrdd i'w wella cyn ei olygu ❖	prawf ddarllen eu gwaith nhw eu hunain a gwaith eraill, ei asesu ac argymhell newidiadau priodol ar gyfer gwelliannau; golygu/aiddrafftio'r gwaith i ddangos cynnydd ❖	prawf ddarllen eu gwaith nhw eu hunain a gwaith eraill, ei werthuso a gwneud argymhellion pendant ar gyfer ei wella; golygu/aiddrafftio'r gwaith i ddangos cynnydd ❖
		adolygu a gwella darnau o'u gwaith	gwella'u gwaith ysgrifennu, ei wirio o ran eglurder a threfn	diwygio a gwella'u gwaith ysgrifennu, gan esbonio pam maent wedi gwneud newidiadau	ystyried, golygu ac aiddrafftio i wella'u gwaith ysgrifennu

Llinyn: Ysgrifennu

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 3	Blwyddyn 4	Blwyddyn 5	Blwyddyn 6
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Trefnu syniadau a gwybodaeth	Strwythur a threfn	defnyddio strwythur elfennol ar gyfer ysgrifennu	defnyddio strwythur penodol wrth ysgrifennu, e.e. <i>tblau, holiaduron</i>	defnyddio nodweddion sy'n dangos strwythur yr ysgrifennu, e.e. <i>is-benawdau, penawdau</i>	addasu strwythurau wrth ysgrifennu i gyd-destunau gwahanol, e.e. <i>adrodd am ddigwyddiad, ymchwiliad neu arbrawf</i>
		ysgrifennu gan ddefnyddio cyflwyniad i'r pwnc a diweddglo	ysgrifennu cyflwyniad, datblygu cyfres o syniadau a diweddglo	ysgrifennu cyflwyniad sy'n gosod cyd-destun, cyfres o bwyntiau mewn trefn briodol a diweddglo addas	ysgrifennu cyflwyniad effeithiol sy'n gosod cyd-destun a diben, cydbwysedd addas rhwng ffeithiau a safbwyntiau, diweddglo cryno
		cyflwyno prosesau, digwyddiad neu adroddiadau mewn dilyniant clir	trefnu'r gwaith ysgrifennu mewn dilyniant neu adrannau rhesymegol, drwy ddechrau defnyddio paragraffau	defnyddio paragraffau sydd â phrif syniad a manylion perthnasol	defnyddio paragraffau gan wneud cysylltiadau rhyngddynt
		defnyddio gwybodaeth weledol os yw'n berthnasol, e.e. <i>diagramau wedi'u labelu</i>	defnyddio gwybodaeth weledol, e.e. <i>darluniau, diagramau a graffiau</i> , sy'n glir ac yn berthnasol i'r testun ysgrifenedig	defnyddio delweddau, graffiau a darluniau sy'n glir, yn berthnasol ac yn briodol	defnyddio nodweddion a diwyg sydd wedi'u llunio er mwyn cyflwyno data a syniadau'n glir
Ysgrifennu'n gywir	Iaith	defnyddio iaith sy'n briodol ar gyfer ysgrifennu, gan gynnwys Saesneg safonol	defnyddio iaith sy'n briodol ar gyfer ysgrifennu, gan gynnwys Saesneg safonol	defnyddio iaith sy'n briodol ar gyfer ysgrifennu, gan gynnwys Saesneg safonol	defnyddio iaith sy'n briodol ar gyfer ysgrifennu, gan gynnwys Saesneg safonol
		defnyddio geirfa sy'n gysylltiedig â'r pwnc neu â chyd-destun y pwnc	defnyddio geirfa bwnc benodol yn annibynnol	defnyddio geirfa briodol, gan gynnwys geiriau ac ymadroddion pwnc benodol	defnyddio geirfa amrywiol a phriodol, gan gynnwys geiriau ac ymadroddion pwnc benodol
		defnyddio ystod gynyddol o eirfa ddychmygus ❖	dewis a defnyddio geiriau dychmygus o ystod gynyddol o eirfa ❖	dewis a defnyddio ystod eang o eirfa ddychmygus a mentrus gyda chywirdeb cynyddol ❖	dewis a defnyddio ystod eang o eirfa ddychmygus a mentrus gyda chywirdeb ❖

Llinyn: Ysgrifennu

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 3	Blwyddyn 4	Blwyddyn 5	Blwyddyn 6
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Ysgrifennu'n gywir	Cystrawen Atalnodi Sillafu Llawysgrifen	defnyddio enwau, rhagenwau, ansoddeiriau, adferfau, arddodiaid, cysyllteiriau ac amserau'r ferf yn eu hysgrifennu ❖	dechrau saernïo eu hysgrifennu gan ddefnyddio ffurfiau safonol y Saesneg, e.e. <i>enwau, rhagenwau, ansoddeiriau, adferfau, arddodiaid, cysyllteiriau ac amserau'r ferf</i> ❖	saernïo eu hysgrifennu gan ddefnyddio ffurfiau safonol y Saesneg, e.e. <i>enwau, rhagenwau, ansoddeiriau, adferfau, arddodiaid, cysyllteiriau ac amserau'r ferf</i> ❖	saernïo eu hysgrifennu gan ddefnyddio ffurfiau safonol y Saesneg, e.e. <i>enwau, rhagenwau, ansoddeiriau, adferfau, arddodiaid, cysyllteiriau ac amserau'r ferf</i> ❖
		cychwyn brawddegau mewn amrywiaeth o ffyrdd	amrywio trefn geiriau, ymadroddion a chymalau mewn brawddegau	defnyddio strwythurau brawddeg gwahanol, gan gynnwys brawddegau cymhleth sy'n dangos perthynas amser neu achos, e.e. <i>before you start ... , if you do this then ...</i>	defnyddio strwythurau brawddeg amrywiol er mwyn pwysleisio a chreu effaith
		defnyddio ansoddeiriau ac adferfau i ehangu brawddegau ac ymadroddion syml	defnyddio ansoddeiriau ac adferfau i ychwanegu diddordeb ac er mwyn ysgrifennu'n fanwl gywir	defnyddio'r amodol i gyfleu damcaniaeth neu bosibilrwydd, e.e. <i>if, might, could</i>	
		defnyddio amrywiaeth o gysyllteiriau sy'n cyfleu achos a chanlyniad, e.e. <i>because, after</i>	defnyddio cysyllteiriau i ddangos cysylltiadau o fewn brawddegau		
		defnyddio atalnod llawn, gofynnod, ebychnod ac atalnod ar gyfer rhestri	defnyddio atalnodi i ddynodi brawddegau, a dechrau defnyddio dyfynodau, atalnod i farcio cymalau, ac ymadroddion, a cholnodau i hepgor llythrennau, e.e. <i>it's (it is)</i>	defnyddio'r ystod lawn o atalnodi er mwyn tywys y darlennydd mewn brawddegau cymhleth, e.e. <i>atalnod, pwyntiau bwled, dyfynodau a cholnod i ddynodi perchnogaeth</i>	defnyddio'r ystod gyfan o atalnodi'n gywir i wneud i'r ystyr fod yn glir
		sillafu ffurfiau lluosog yn gywir mewn cyd-destun, e.e. <i>-s, -es, -ies</i>	defnyddio strategaethau gan gynnwys gwybodaeth am deuluoedd geiriau, gwreiddiau, morffoleg a gwybodaeth graffig i sillafu geiriau, e.e. <i>geiriau â phatrymau mwy cymhleth</i>	defnyddio amrywiaeth o strategaethau i sillafu geiriau a phatrymau cymhleth rheolaidd, e.e. <i>exercise, competition</i>	defnyddio strategaethau i sillafu geiriau amsillafog, cymhleth ac afreolaidd yn gywir
		defnyddio ffurfiau gorffennol y ferf yn gyson, e.e. <i>cytsain yn dyblu cyn -ed</i>			
		defnyddio strategaethau gan gynnwys gwybodaeth am deuluoedd geiriau, gwreiddiau, morffoleg a gwybodaeth graffig i sillafu geiriau, e.e. <i>y geiriau amsillafog mwyaf cyffredin</i>			
		sillafu pob gair aml ei ddefnydd yn gywir			

Llinyn: Ysgrifennu

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 3	Blwyddyn 4	Blwyddyn 5	Blwyddyn 6
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Ysgrifennu'n gywir	Cystrawen Atalnodi Sillafu Llawysgrifen	cynhyrchu llawysgrifen ddarllenadwy a chyflwyno'u gwaith mewn modd priodol gan gyfuno llythrennau mewn ambell air.	cynhyrchu llawysgrifen sy'n glir ac yn ddarllenadwy ac a all fod yn glwm.	cynhyrchu llawysgrifen ddarllenadwy, glwm sy'n llifo'n naturiol.	cynhyrchu llawysgrifen sy'n llifo ac sy'n ddarllenadwy.

Cyfnod Allweddol 2 Saesneg

Deilliannau'r cwricwlwm cenedlaethol

Mae deilliannau'r cwricwlwm cenedlaethol yn disgrifio'r mathau a'r ystod o berfformiad y dylai dysgwyr sy'n gweithio ar ddeiliant penodol eu dangos yn nodweddiadol. Wrth benderfynu ynghylch deiliant cyrhaeddiad dysgwr ar ddiwedd cyfnod allweddol, dylai athrawon farnu pa ddisgrifiad sy'n cyd-fynd orau â pherfformiad y dysgwr. Dylid ystyried pob disgrifiad ar y cyd â'r disgrifiadau ar gyfer deilliannau cyfagos.

Llafaredd

- Deiliant 1** Bydd y dysgwyr yn deall ac yn defnyddio gwrthrychau cyfeirio, symbolau, arwyddion neu eiriau unigol ar gyfer gwrthrychau, digwyddiadau a theimladau cyfarwydd. Byddant yn ymateb i geisiadau syml sy'n cynnwys un neu ddau symbol, arwydd neu air allweddol mewn cyd-destunau cyfarwydd.
- Deiliant 2** Bydd y dysgwyr yn cyfuno dau neu dri symbol, arwydd neu air allweddol i gyfleu ystyr i ystod o bobl gyfarwydd. Byddant yn ymateb i gwestiynau syml ('what?', 'where?') ac yn dilyn cyfarwyddiadau sy'n cynnwys dau neu dri symbol, arwydd neu air allweddol.
- Deiliant 3** Bydd y dysgwyr yn defnyddio hyd at bedwar symbol, arwydd neu air allweddol i drefnu'u meddyliau a chyfleu gwybodaeth neu storïau i bobl eraill – gan gynnwys rhai pobl sy'n llai cyfarwydd iddynt. Byddant yn gofyn ac yn ateb cwestiynau ('who?', 'why?') ac yn dilyn cyfarwyddiadau sy'n cynnwys tri neu bedwar symbol, arwydd neu air allweddol. Byddant yn cymryd rhan mewn trafodaethau un i un, trafodaethau mewn grwpiau bach a gweithgareddau chwarae rôl, a byddant yn gwrando ar storïau am gyfnodau cynyddol o amser.

Darllen

- Deiliant 1** Bydd y dysgwyr yn gwrando ar storïau a rhigymau cyfarwydd ac yn ymateb iddynt. Byddant yn dangos peth dealltwriaeth o'r modd y mae llyfrau'n gweithio (e.e. troi tudalennau). Byddant yn cysylltu gwrthrychau â lluniau a symbolau.
- Deiliant 2** Bydd y dysgwyr yn adnabod rhai symbolau neu eiriau sy'n gysylltiedig â'u diddordebau personol a byddant yn dechrau gwahaniaethu rhwng y rheiny a lluniau. Byddant yn cysylltu llythrennau a geiriau byr â'i gilydd.
- Deiliant 3** Bydd y dysgwyr yn dilyn olyniaeth o'r chwith i'r dde, yn ymuno mewn rhigymau ac yn llenwi bylchau mewn testun naratif cyfarwydd neu ailadroddus. Byddant yn adnabod rhai o lythrennau'r wyddor (wrth eu siâp, eu henw neu'u sain) a nifer cynyddol o eiriau a symbolau cyffredin. Byddant yn deall confensiwn darllen ac yn gwybod bod i brint ystyr. Byddant yn dechrau gwahaniaethu rhwng seiniau arbennig, ac efallai y byddant yn cysylltu'r seiniau hyn â phatrymau llythrennau.

Ysgrifennu

- Deiliant 1** Bydd y dysgwyr yn dechrau deall bod marciau a symbolau yn cyfleu ystyr. Byddant yn cynhyrchu marciau neu symbolau yn y dull o gyfathrebu sydd orau ganddynt.
- Deiliant 2** Bydd y dysgwyr yn cynhyrchu peth print neu rai symbolau ystyrion sy'n gysylltiedig â'u diddordebau. Byddant yn dargopio llinellau a siapiau, yn ysgrifennu uwch eu pennau ac yna'n copïo llinellau a siapiau, gan ddechrau cynhyrchu llythrennau neu symbolau sy'n hawdd eu hadnabod ac sy'n aml yn gysylltiedig â'u henw nhw eu hunain.
- Deiliant 3** Bydd y dysgwyr yn rhoi llythrennau at ei gilydd mewn grwpiau ac yn gadael bylchau rhyngddynt, fel pe baent yn ysgrifennu geiriau. Byddant yn dechrau defnyddio lluniau, symbolau a geiriau cyfarwydd mewn trefn i gyfleu ystyr, gan ddangos ymwybyddiaeth gynyddol o wahanol ddibenion ysgrifennu. Byddant yn ysgrifennu ychydig eiriau cyfarwydd gan ddefnyddio priflythrennau a llythrennau bach yn briodol fel rheol.

Disgrifiadau lefel y cwricwlwm cenedlaethol

Mae'r disgrifiadau lefel canlynol yn disgrifio'r mathau a'r ystod o berfformiad a ddylai fod yn nodweddiadol o'r dysgwyr sy'n gweithio ar lefel benodol. Wrth benderfynu ar lefel cyrhaeddiad dysgwr ar ddiwedd cyfnod allweddol, dylai athrawon farnu pa ddisgrifiad sy'n cyd-fynd orau â pherfformiad y dysgwr. Dylid ystyried pob disgrifiad ar y cyd â'r disgrifiadau lefel cyfagos.

Erbyn diwedd Cyfnod Allweddol 2, dylai perfformiad y mwyafrif mawr o'r dysgwyr ddod o fewn ystod Lefelau 2 i 5, ac erbyn diwedd Cyfnod Allweddol 3 o fewn yr ystod 3 i 7. Mae Lefel 8 ar gael i ddysgwyr galluog iawn ac, i helpu athrawon i wahaniaethu Perfformiad Eithriadol yng Nghyfnod Allweddol 3, darperir disgrifiad uwchlaw Lefel 8.

Targed cyrhaeddiad 1: Llafaredd

Lefel 1	Bydd y dysgwyr yn siarad am faterion sydd o ddiddordeb uniongyrchol iddynt. Byddant yn gwrandao ar eraill ac yn ymateb yn briodol fel rheol. Byddant yn cyfleu ystyron syml i ystod o wrandawyr, gan siarad yn hygryw, ac yn dechrau ymestyn eu syniadau neu eu disgrifiadau trwy roi rhai manylion.
Lefel 2	Bydd y dysgwyr yn dechrau dangos hyder wrth siarad a gwrandao, yn enwedig os yw'r topigau o ddiddordeb iddynt. Ar adegau, byddant yn dangos ymwybyddiaeth o anghenion y gwrandawr trwy gynnwys manylion perthnasol. Wrth ddatblygu ac esbonio'u syniadau byddant yn siarad yn glir ac yn defnyddio geirfa gynyddol. Byddant fel rheol yn gwrandao'n ofalus ac yn ymateb yn fwyfwy priodol i'r hyn y mae eraill yn ei ddweud. Byddant yn dechrau sylweddoli y caiff geirfa a thôn llais mwy ffurfiol eu defnyddio mewn rhai sefyllfaoedd.
Lefel 3	Bydd y dysgwyr yn siarad ac yn gwrandao'n hyderus mewn gwahanol cyd-destunau, gan archwilio syniadau a'u cyfleu. Mewn trafodaeth, byddant yn dangos eu bod yn deall y prif bwyntiau. Trwy gyfrwng sylwadau a chwestiynau perthnasol, byddant yn dangos eu bod wedi gwrandao'n ofalus. Byddant yn dechrau addasu'r hyn a ddywedant yn ôl anghenion y gwrandawr, gan amrywio'r eirfa a ddefnyddiant a lefel eu manylu. Byddant yn mynegi barn yn syml. Byddant yn dechrau bod yn ymwybodol o ffurfiau safonol, a phryd y cânt eu defnyddio.
Lefel 4	Bydd y dysgwyr yn siarad ac yn gwrandao'n hyderus mewn ystod gynyddol o gyd-destunau. Byddant yn addasu eu llafar i'r pwrpas: yn datblygu a threfnu eu syniadau'n feddylgar, yn disgrifio digwyddiadau ac yn cyfleu eu barn yn glir, gan gynnwys rhesymau ar adegau. Mewn trafodaeth, byddant yn gwrandao'n ofalus, yn gwneud cyfraniadau ac yn gofyn cwestiynau sy'n ymateb i syniadau, anghenion a barn pobl eraill. Gallant awgrymu newidiadau mewn geirfa ac arddull a fyddai'n gwella eu llafar. Byddant yn defnyddio rhai o nodweddion geirfa a gramadeg Saesneg safonol yn briodol.
Lefel 5	Bydd y dysgwyr yn siarad ac yn gwrandao'n hyderus mewn ystod eang o gyd-destunau, gan gynnwys rhai sy'n ffurfiol eu natur. Bydd eu llafar yn ennyn diddordeb y gwrandawr wrth iddynt ddechrau amrywio'u mynegiant a'u geirfa. Mewn trafodaeth, byddant yn rhoi sylw manwl i'r hyn a ddywedir gan eraill, yn gofyn cwestiynau i ddatblygu syniadau, ac yn gwneud cyfraniadau sy'n ystyried barn pobl eraill. Byddant yn datblygu eu llafar yn bwrpasol a phan fyddant yn mynegi barn byddant yn darparu rhesymau i ategu eu barn. Byddant yn gallu gwerthuso eu llafar a deall sut y gall newid geirfa ac arddull wella ei safon. Byddant yn dechrau defnyddio Saesneg safonol mewn sefyllfaoedd ffurfiol.
Lefel 6	Bydd y dysgwyr yn fwyfwy hyderus wrth addasu eu llafar yn ôl gofynion gwahanol gyd-destunau. Trwy amrywio eu geirfa, mynegiant a thôn, byddant yn ennyn diddordeb y gwrandawr. Byddant yn cymryd rhan weithgar mewn trafodaethau, gan ddefnyddio tystiolaeth i ategu eu barn. Byddant yn dangos dealltwriaeth o syniadau ac yn ystyried sut a phryd y ymateb i eraill. Byddant yn mynegi barn a gallant ddefnyddio tystiolaeth i ategu eu barn. Gallant werthuso eu perfformiad eu hunain a pherfformiad eraill fel siaradwyr a gallant awgrymu ffyrdd i wella. Byddant fel rheol yn rhugl eu defnydd o Saesneg safonol mewn sefyllfaoedd ffurfiol.
Lefel 7	Bydd y dysgwyr yn hyderus wrth gydweddu eu llafar â gofynion gwahanol cyd-destunau. Byddant yn defnyddio geirfa'n fanwl gywir ac yn trefnu eu llafar er mwyn cyfathrebu'n glir. Byddant yn mynegi barn ac yn dewis tystiolaeth i ategu eu barn. Mewn trafodaeth, byddant yn gwneud cyfraniadau o bwys sy'n sensitif a myfyrgar, gan werthuso syniadau pobl eraill ac amrywio sut a phryd y byddant yn cyfranogi. Gallant werthuso safon cyfranogiad a pherfformiad a gwneud pwyntiau pwysig ynghylch sut i wella. Byddant yn defnyddio Saesneg safonol yn hyderus mewn sefyllfaoedd lle mae gofyn gwneud hynny.
Lefel 8	Bydd y dysgwyr yn cynnal ac yn datblygu eu llafar yn gydlynol ac yn bwrpasol mewn ystod o gyd-destunau. Byddant yn strwythuro'n glir yr hyn a ddywedant, gan ddefnyddio geirfa addas a goslefu a phwysleisio'n briodol. Byddant yn ystyried gwybodaeth o wahanol ffynonellau ac yn defnyddio tystiolaeth mewn ffordd gytbwys i gyfiawnhau barn. Byddant yn gwneud ystod o gyfraniadau a gallant chwarae rhan flaenllaw, gan ddangos eu bod wedi gwrandao'n dreiddgar a'u bod yn sensitif i ddatblygiad y drafodaeth. Gallant werthuso, addasu a gwella eu llafar trwy sylwadau craff ac ymateb i'w cyfranogiad a'u perfformiad eu hunain ac eraill. Defnyddiant Saesneg safonol yn hyderus mewn sefyllfaoedd amrywiol, gan addasu eu llafar fel y bo angen.
Perfformiad Eithriadol	Bydd y dysgwyr yn dewis ac yn defnyddio strwythurau, arddulliau a chyweiriau'n briodol mewn ystod o gyd-destunau gan amrywio'u geirfa a'u mynegiant yn hyderus i ystod o ddibenion. Byddant yn cychwyn ac yn cynnal trafodaeth trwy ddefnyddio amrywiaeth o gyfraniadau'n sensitif. Byddant yn chwarae rhan flaenllaw mewn trafodaeth ac yn gwrandao'n astud a chyda dealltwriaeth ar iaith lafar amrywiol a chymhleth. Byddant yn gallu adnabod a gwerthuso nodweddion yr hyn a ddywedir a gwneud awgrymiadau sensitif a deallus ynghylch sut i wella. Byddant yn defnyddio Saesneg safonol yn sicr ac yn rhugl mewn ystod o sefyllfaoedd ac at amryw o ddibenion.

Targed cyrhaeddiad 2: Darllen

Lefel 1	Bydd y dysgwyr yn adnabod geiriau cyfarwydd mewn testunau syml. Byddant yn defnyddio'u gwybodaeth o lythrennau a'r perthnasoedd rhwng seiniau a symbolau i ddarllen geiriau a sefydlu'r ystyr wrth ddarllen ar goedd. Yn y gweithgareddau hyn, bydd arnynt angen cymorth o bryd i'w gilydd. Byddant yn mynegi eu hymateb i gerddi, storïau a thestunau anllenyddol trwy nodi'r agweddau y maent yn eu hoffi.
Lefel 2	Bydd y dysgwyr, wrth ddarllen testunau syml, yn dangos dealltwriaeth ac fel rheol yn darllen yn gywir. Byddant yn mynegi barn am ddigwyddiadau neu syniadau o bwys mewn storïau, cerddi a thestunau anllenyddol. Byddant yn defnyddio mwy nag un strategaeth, megis rhai ffonig, graffig, cystrawennol a chyd-destunol, wrth ddarllen geiriau anghyfarwydd a sefydlu ystyr.
Lefel 3	Bydd y dysgwyr yn darllen ystod o destunau'n rhugl ac yn gywir. Gallant ddefnyddio strategaethau priodol er mwyn darllen yn annibynnol a sefydlu ystyr. Wrth ymateb i destunau llenyddol a thestunau anllenyddol byddant yn dangos dealltwriaeth o'r prif bwyntiau ac yn mynegi hoffterau. Byddant yn defnyddio gwybodaeth o'r wyddor i ddod o hyd i lyfrau a gwybodaeth.
Lefel 4	Wrth ymateb i ystod o destunau, bydd y dysgwyr yn dangos dealltwriaeth o syniadau, themâu, digwyddiadau a chymeriadau pwysig, ac yn dechrau defnyddio casglu a diddwytho. Byddant yn cyfeirio at y testun wrth esbonio'u barn. Byddant yn canfod ac yn defnyddio syniadau a gwybodaeth ar dopig penodol o fwy nag un ffynhonnell, a'u defnyddio'n effeithiol.
Lefel 5	Bydd y dysgwyr yn dangos dealltwriaeth o ystod eang o destunau, gan ddewis y pwyntiau hanfodol a defnyddio casglu a diddwytho pan fo'n briodol. Yn eu hymatebion, byddant yn nodi nodweddion, themâu a chymeriadau allweddol ac yn dewis geiriau, ymadroddion, brawddegau, delweddau a gwybodaeth berthnasol arall, i ategu eu barn. Byddant yn adfer ac yn coladu gwybodaeth o ystod o ffynonellau.
Lefel 6	Wrth ddarllen a thrafod ystod eang o destunau, bydd y dysgwyr yn dewis geiriau, ymadroddion a gwybodaeth berthnasol er mwyn cyflwyno sylwadau ar eu harwyddocâd a'u heffaith. Gallant adnabod gwahanol haenau o ystyr yn y testun. Byddant yn mynegi ymatebion personol i destunau llenyddol a thestunau anllenyddol, gan gyfeirio at agweddau ar iaith, strwythur, themâu, delweddau a syniadau wrth gyfiawnhau eu barn. Byddant yn crynhoi ystod o wybodaeth o wahanol ffynonellau.
Lefel 7	Bydd y dysgwyr yn dangos dealltwriaeth o'r modd y caiff ystyr a gwybodaeth eu cyfleu mewn ystod o destunau. Byddant yn mynegi ymatebion personol a beirniadol i destunau llenyddol a thestunau anllenyddol, gan ddangos ymwybyddiaeth o'u nodweddion thematig, strwythurol, ieithyddol a gweledol. Byddant yn dewis ac yn syntheseiddio ystod o wybodaeth o amrywiaeth o ffynonellau.
Lefel 8	Bydd ymateb y dysgwyr i'w gweld yn eu gwerthfawrogiad o amryw o destunau a'u sylwadau arnynt. Byddant yn dadansoddi ac yn gwerthuso sut y bydd effeithiau penodol yn cael eu cyflawni trwy ddefnyddio dyfeisiau ieithyddol, strwythurol a chyflwyniadol. Byddant yn dewis, yn dadansoddi ac yn syntheseiddio gwybodaeth a syniadau, gan gynnig sylwadau ar y modd y cânt eu cyflwyno mewn gwahanol destunau.
Perfformiad Eithriadol	Bydd y dysgwyr yn cynnal eu hymatebion i ystod ymestynnol o destunau yn hyderus, gan ddatblygu eu syniadau a chyfeirio'n fanwl at agweddau ar iaith, strwythur a chyflwyniad. Byddant yn gwneud cymariaethau addas a gofalus rhwng testunau, gan gynnwys ystyried y gynulleidfa, y diben a'r ffurf. Byddant yn nodi ac yn dadansoddi dadl, barn a dehongliadau eraill, gan groesgyfeirio pan fo'n briodol.

Targed cyrhaeddiad 3: Ysgrifennu

Lefel 1	Bydd y dysgwyr yn cyfleu ystyr trwy ysgrifennu geiriau ac ymadroddion syml. Wrth ddarllen neu ysgrifennu, byddant yn dechrau dangos ymwybyddiaeth o sut mae defnyddio atalnod llawn. Fel rheol, caiff eu llythrennau eu ffurfio'n glir a'u cyfeirio'n gywir.
Lefel 2	Bydd gwaith ysgrifennu'r dysgwyr yn cyfleu ystyr mewn ffurfiau creadigol a ffeithiol, gan ddefnyddio geirfa briodol a diddorol, a dangos peth ymwybyddiaeth o ffurf a'r darllynydd. Datblygir syniadau mewn dilyniant o frawddegau. Weithiau bydd priflythyren ar ddechrau'r frawddeg ac atalnod llawn ar ei diwedd. Fel rheol, caiff geiriau unsill syml eu sillafu'n gywir, a phan wneir camgymeriadau bydd y dewis a wnaed yn gwneud synnwyr yn ffonetig. O ran eu llawysgrifen, caiff y llythrennau eu ffurfio'n gywir a byddant yn gyson o ran maint.
Lefel 3	Yn aml, bydd gwaith ysgrifennu'r dysgwyr yn drefnus, yn ddychmygus ac yn glir. Gwneir defnydd priodol o brif nodweddion gwahanol ffurfiau o ysgrifennu, gan ddechrau eu haddasu ar gyfer gwahanol ddarllenwyr. Defnyddir dilyniannau o frawddegau i ddatblygu syniadau a dewisir geiriau weithiau i sicrhau amrywiaeth a diddordeb. Bydd patrwm gramadegol sylfaenol y brawddegau'n gywir fel rheol. Bydd y sillafu, gan gynnwys sillafu geiriau amsillafog cyffredin, yn gywir fel rheol. Fe atalnodir brawddegau – gan ddefnyddio atalnodau llawn, priflythrennau a gofynodau – yn gywir. Bydd eu llawysgrifen yn ddarllenadwy a bydd y gwaith wedi'i gyflwyno'n briodol.
Lefel 4	Bydd y dysgwyr yn ysgrifennu'n fywiog mewn ystod o ffurfiau. Yn aml, byddant yn cynnal eu syniadau gan eu datblygu mewn ffyrdd diddorol a'u trefnu'n briodol i'r diben ac ar gyfer y darllynydd. Mynegir barn ac fe'i hategir gyda rhai rhesymau. Yn aml, dewisir geiriau'n fentrus a defnyddir geiriau i sicrhau effaith weithiau. Byddant yn dechrau ymestyn yr ystyr a defnyddio gwahanol batrymau brawddegol. Byddant yn trefnu eu hysgrifennu yn baragraffau. Bydd eu sillafu yn cydymffurfio â phatrymau rheolaidd ac yn gywir ar y cyfan. Defnyddir atalnodau llawn, priflythrennau a gofynodau yn fanwl gywir, a byddant yn dechrau defnyddio atalnodi o fewn y frawddeg, gan gynnwys dyfynodau. Bydd eu llawysgrifen yn glir ac yn ddarllenadwy a, lle bo'n briodol, addasir y cyflwyniad yn ôl y dasg.
Lefel 5	Bydd gwaith ysgrifennu'r dysgwyr yn amrywiol ac yn ddiddorol ac yn cyfleu'r ystyr yn glir mewn ystod o ffurfiau ar gyfer gwahanol ddarllenwyr, gan ddefnyddio arddull fwy ffurfiol pan fo'n briodol. Byddant yn mynegi barn, wedi'i hategu gan resymau. Dewisir geirfa'n ddychmygus a defnyddir geiriau'n fanwl gywir yn aml. Trefnir brawddegau syml a chymhleth yn baragraffau. Fel rheol, caiff geiriau ac ynddynt batrymau rheolaidd a chymhleth eu sillafu'n gywir. Defnyddir ystod o farciau atalnodi yn gywir fel rheol. Bydd y gwaith yn ddarllenadwy ac wedi ei gyflwyno'n dda.
Lefel 6	Bydd gwaith ysgrifennu'r dysgwyr yn aml yn ennyn ac yn cadw diddordeb y darllynydd. Byddant yn dangos peth addasu ar yr arddull a'r cywair yn ôl y gwahanol ffurfiau, gan gynnwys defnyddio arddull amheronol pan fo'n briodol. Byddant yn cyflwyno gwybodaeth at ddibenion amrywiol ac yn mynegi barn, gan ddatblygu rhai pwyntiau i ategu safbwynt. Byddant yn defnyddio amrywiaeth o batrymau brawddegol a geirfa amrywiol i greu effeithiau. Byddant yn sillafu, gan gynnwys sillafu geiriau afreolaidd, yn gywir fel rheol. Defnyddir ystod o farciau atalnodi yn gywir fel arfer i egluro'r ystyr. Trefnir syniadau yn baragraffau effeithiol. Bydd y gwaith yn ddarllenadwy ac wedi ei gyflwyno'n dda.
Lefel 7	Bydd y dysgwyr yn ysgrifennu'n hyderus ac yn dewis arddull briodol wrth ysgrifennu mewn ystod o ffurfiau. Bydd yr ysgrifennu yn gydlynol, yn cael ei gynnal a'i ddatblygu. Wrth ysgrifennu'n llenyddol, fe ddatblygir y cymeriadau a'r sefyllfaoedd, ac wrth ysgrifennu'n ffeithiol, bydd y syniadau'n drefnus ac yn gydlynol. Byddant yn cynnal dadleuon ac yn cynnig tystiolaeth argyhoeddiadol i ategu eu barn. Defnyddir ystod o batrymau brawddegol a geirfa'n gywir ac yn effeithiol. Byddant yn sillafu, gan gynnwys sillafu geiriau afreolaidd cymhleth, yn gywir. Defnyddir paragraffau ac atalnodi cywir er mwyn sicrhau eglurder ac effaith. Bydd y gwaith yn ddarllenadwy ac wedi ei gyflwyno'n dda.
Lefel 8	Bydd y dysgwyr yn ysgrifennu gan ddewis nodweddion neu ymadroddion penodol i gyfleu effeithiau arbennig ac i ennyn diddordeb y darllynydd. Bydd dawn a gwreiddioldeb yn amlwg o fewn eu gwaith ysgrifennu. Wrth ysgrifennu'n llenyddol, dangosir rheolaeth ar gymeriadau, digwyddiadau a sefyllfaoedd, a dangosir amrywiaeth yn y strwythur. Ysgrifennir deunydd anllenyddol yn gydlynol gan gyflwyno safbwyntiau clir. Byddant yn strwythuro eu dadleuon, gan gynnig tystiolaeth yn gyson. Bydd defnyddio geirfa a gramadeg yn fodd i gyfleu ystyron yn fanwl neu i bwysleisio. Bydd eu gwaith ysgrifennu'n dangos gafael effeithiol ar atalnodi a pharagraffu. Bydd y gwaith yn ddarllenadwy ac wedi ei gyflwyno'n dda.
Perfformiad Eithriadol	Bydd ffurf ac effaith i waith ysgrifennu'r dysgwyr, a bydd yn dangos rheolaeth dros ystod o arddulliau, gan gadw diddordeb y darllynydd o'r dechrau i'r diwedd. Bydd yr ysgrifennu llenyddol yn defnyddio strwythur yn ogystal â geirfa i sicrhau ystod o effeithiau dychmygus, a bydd yr ysgrifennu anllenyddol yn gydlynol a rhesymedig, ac yn darbwylo. Defnyddir amrywiaeth o batrymau gramadegol ac atalnodi'n gywir, yn briodol ac yn sensitif. Bydd y paragraffau wedi'u strwythuro a'u cysylltu'n gelfydd er mwyn dangos yn glir drefn y darn fel cyfanwaith. Bydd y gwaith yn ddarllenadwy ac wedi ei gyflwyno'n dda.

Ystod o brofiadau

Dylid rhoi cyfleoedd i ddysgwyr:

- ymarfer ar lafar cyn ysgrifennu
- ymateb ar lafar i destunau di-dor a phytiog
- gwylio a chlywed gwahanol bobl yn siarad gan gynnwys pobl â thafodiaith wahanol a siaradwyr profiadol, ac ymateb i'r hyn a glywir ac a welir
- meithrin eu hyder wrth ddefnyddio'r iaith drwy dynnu ar eu gwybodaeth o Saesneg (gan gynnwys Saesneg safonol), Cymraeg ac ieithoedd eraill
- ymateb ar lafar i ystod o ysgogiadau a syniadau gan gynnwys testunau ysgrifenedig a deinamig, e.e. *paentiadau, darn o gerddoriaeth, ffilm, delweddu llonydd a symudol*
- cyfathrebu ar gyfer amrywiaeth o ddibenion a chyd-destunau, e.e. *adrodd yn ôl a chyflwyno gwybodaeth, rhoi cyfres o gyfarwyddiadau, dadlau ac esbonio safbwynt, trafod pwnc, perswadio, cwestiynu ac archwilio dehongliadau, cyflwyno teimladau*
- siarad a gwrando'n unigol, fesul pâr, mewn grwpiau ac fel aelod o ddosbarth
- defnyddio amrywiaeth o ddulliau i gyflwyno syniadau gan gynnwys TGCh, dulliau drama, cynnal trafodaeth a dadl
- cyflwyno, siarad a pherfformio gerbron amrywiaeth o gynulleidfaoedd gan gynnwys athrawon, cyfoedion, dysgwyr iau a hŷn, oedolion cyfarwydd ac anghyfarwydd, ac mewn cyd-destunau ffurfiol ac anffurfiol
- ymdrin â gweithgareddau lle y mae geiriau, eu tarddiad, eu hystyr, y rheswm dros eu dewis, a'u heffaith, yn ganolog
- gwylio a gwrando'n astud gan ymateb i amrywiaeth eang o ddulliau cyfathrebu, e.e. *testunau ysgrifenedig a deinamig, perfformiadau theatrig a barddonol, siaradwyr gwadd, esboniadau, cyfarwyddiadau*
- siarad yn glir gan ynganu a goslefu'n briodol, e.e. *llefaru, adrodd stori*
- defnyddio geirfa sy'n addas i'r sefyllfa neu'r diben
- defnyddio geirfa a therminoleg briodol i drafod, ystyried a gwerthuso eu gwaith eu hunain a gwaith eraill, e.e. *gwaith awduron a chyfoedion*.

Dylai dysgwyr brofi ystod o brofiadau ieithyddol cyfoethog fel y gall eu sgiliau llafar, darllen ac ysgrifennu blethu drwy'i gilydd.

Mae'r Rhaglenni Astudio Saesneg a Chymraeg wedi eu datblygu law yn llaw. Gall dysgwyr ddefnyddio sgiliau trawsieithu a sgiliau deuol i ddatblygu'r ddwy iaith gan sicrhau bod cryfder mewn un iaith yn atgyfnerthu'r llall.

Allwedd

O fewn y tabl, bydd testun o'r FfLIRh yn ymddangos fel testun normal. Bydd y sgiliau sydd yn benodol i'r Rhaglen Astudio Saesneg yn cael eu dynodi gan brint trwm. Bydd y sgiliau hyn hefyd yn cael eu dynodi gan yr eicon hwn.

Sgil rhaglen astudio ❖ Mae'r sgiliau hyn, ar y cyd â datganiadau'r FfLIRh, yn ffurfio'r Rhaglen Astudio Cyfnod Allweddol 3 Saesneg.

D.S.

Er mwyn bod yn hygyrch ac yn ddarllenadwy, dyluniwyd y tablau hyn i'w hargraffu ar faint A3.

Llinyn: Llafaredd

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 7	Blwyddyn 8	Blwyddyn 9
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Datblygu a chyflwyno gwybodaeth a syniadau	Siarad	cyflwyno pynciau a syniadau'n eglur gan ddefnyddio iaith ffurfiol ac amrywio'r hyn y maent yn ei ddweud a sut maent yn ei ddweud er mwyn ennyn diddordeb y gwrandawyr, e.e. <i>mynegiant, tôn y llais, cryfder y sain</i>	cyflwyno pynciau a syniadau'n gydlynus, gan ddefnyddio technegau'n effeithiol, e.e. <i>strwythur clir, hanesyn i gyflwyno enghraifft, casgliadau credadwy</i>	cyflwyno syniadau a materion yn llawn argyhoeddiad gan ddefnyddio amryw o dechnegau i greu effaith, e.e. <i>cwestiynau rhethregol, apelio at y gwrandawyr, ystumiau</i>
		ymateb i gwestiynau a sylwadau'r gwrandawyr yn adeiladol ac yn fanwl	ymateb i farn eraill yn gadarnhaol a phriodol o gael eu herio	ymateb i adwaith y gwrandawyr gan addasu'r hyn y maent yn ei ddweud a sut maent yn ei ddweud
		ymestyn eu dealltwriaeth o'r defnydd o Saesneg safonol a'u gallu i adnabod a defnyddio iaith ffurfiol ac anffurfiol yn briodol ❖	ymestyn eu dealltwriaeth o'r defnydd o Saesneg safonol a Saesneg heb fod yn safonol a, chyda hyder cynyddol, defnyddio iaith yn briodol mewn sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol ❖	ymestyn eu dealltwriaeth o'r defnydd o Saesneg safonol a Saesneg heb fod yn safonol a bod yn hyderus wrth ddefnyddio iaith yn briodol mewn sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol ❖
		datblygu eu gallu i drefnu ac ymestyn eu hiaith lafar gan ddefnyddio ystod gynyddol o batrymau cystrawennol a geirfa effeithiol a manwl gywir (gan gynnwys terminoleg) i ennyn diddordeb y gwrandawyr ❖	trefnu ac ymestyn eu hiaith lafar gan ddefnyddio ystod eang o batrymau cystrawennol a defnyddio geirfa effeithiol a manwl gywir (gan gynnwys terminoleg); gwneud cyfraniadau ystyrlon sy'n ennyn diddordeb y gwrandawyr ❖	trefnu ac ymestyn eu hiaith lafar yn hyderus gan ddefnyddio ystod eang o batrymau cystrawennol a defnyddio geirfa effeithiol a manwl gywir (gan gynnwys terminoleg); gwneud cyfraniadau ystyrlon sy'n ennyn diddordeb y gwrandawyr ❖
		dadlau'n llawn argyhoeddiad gan ddefnyddio gwybodaeth am y pwnc yn effeithiol, e.e. <i>wrth chwarae rôl neu mewn dadl</i>	amddiffyn dadl gyda gwybodaeth a rhesymau, e.e. <i>wrth chwarae rôl neu mewn dadl</i>	cynnal dadl argyhoeddedig, rhagweld safbwyntiau eraill ac ymateb iddynt, e.e. <i>wrth chwarae rôl neu mewn dadl</i>
	Gwrando	ymateb yn bwylllog i syniadau eraill, gan ofyn cwestiynau cymwys	ymateb yn gadarnhaol ac ystyrlon i syniadau newydd a safbwyntiau gwahanol	ystyried perthnasedd ac arwyddocâd gwybodaeth a syniadau a gyflwynwyd iddynt
		gwrando ar esboniadau o brosesau, dilyniant neu safbwyntiau a nodi'r prif bwyntiau yn eu trefn	gwrando ar wybodaeth a syniadau (ar sgrin neu'n fyw) a nodi sut mae tystiolaeth yn cael ei defnyddio, e.e. <i>i amddiffyn barn, neu ei chamddefnyddio, e.e. i gamarwain drwy orliwio</i>	gwrando ar wybodaeth a syniadau ac adnabod sut maent yn cael eu cyflwyno i hybu safbwynt penodol, e.e. <i>defnyddio iaith sy'n darbwyllo/perswadio, anwybyddu ffeithiau anghyfleus, dod i gasgliad afresymegol</i>

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 7	Blwyddyn 8	Blwyddyn 9
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Datblygu a chyflwyno gwybodaeth a syniadau	Cydweithio a thrafod	gwneud amrywiaeth o gyfraniadau i drafodaethau, e.e. <i>arwain, annog a chefnogi eraill</i>	cymryd amrywiaeth o rolau, e.e. <i>trefnu, rhoi camau gweithredu ar waith</i> , mewn cyd-destunau grŵp mwy ffurfiol, e.e. <i>wrth weithio gydag oedolion neu gyfoedion anghyfarwydd</i>	ymgymryd ag amrywiaeth o rolau mewn trafodaeth grŵp gan gymryd mwy o gyfrifoldeb dros eu barn, gan gynnwys mewn sefyllfaoedd mwy ffurfiol, e.e. <i>cadeirydd, ysgrifennydd</i>
		mynegi barn yn glir am bynciau a thestunau ysgrifenedig gan gefnogi'r farn honno â rhesymau a rhywfaint o dystiolaeth berthnasol ❖	mynegi barn yn glir am bynciau a thestunau ysgrifenedig gan gefnogi'r farn honno â rhesymau a thystiolaeth berthnasol ❖	mynegi barn yn hyderus am bynciau a thestunau ysgrifenedig gan roi rhesymau a thystiolaeth berthnasol i gyd-fynd â'u syniadau nhw eu hunain a syniadau eraill ❖
		cyrraedd consensws a chytuno ar gamau gweithredu mewn grwpiau, e.e. <i>cytuno ar gynllun, pwysu a mesur rhesymau a thystiolaeth.</i>	trafod safbwyntiau cyferbyniol a thrafod y camau nesaf.	nodi bod amrywiaeth o ddewisiadau o ran camau gweithredu a dod i gytundeb er mwyn cyflawni amcanion y grŵp.

Ystod o brofiadau

Dylid rhoi cyfleoedd i ddysgwyr:

- ddarllen ystod eang o destunau di-dor a phytiog, mewn fformat print neu mewn ffurf ddeinamig, fel sail i'w hymatebion ar lafar ac yn ysgrifenedig. Dylai'r rhain gynnwys:
  - testunau cyflawn a detholiadau
  - testunau gwybodaeth a chyfeiriol
  - barddoniaeth a rhyddiaith draddodiadol a chyfoes
  - ffuglen a barddoniaeth glasurol i blant
  - nofelau graffig
  - drama, gan gynnwys Shakespeare, a pherfformiadau drama
  - testunau wedi eu hysgrifennu gan awduron Cymreig, testunau â dimensiwn Cymreig a thestunau o ddiwylliannau eraill
  - testunau sy'n ymwneud â phynciau heriol sy'n ehangu'r gorwelion, sy'n datblygu'r gallu i ymresymu
  - testunau sy'n cynnwys ystod o strwythurau, ffurfiau, pwrpasau, sy'n apelio at wahanol gynulleidfaeod a dyfeisiau cyflwyno gwahanol
  - testunau sy'n gyfoethog o ran safon ac amrywiaeth ieithyddol
  - testunau sy'n adlewyrchu dewis darllen personol dysgwyr
  - testunau ag iddynt amrywiaeth o gyd-destunau cymdeithasol, hanesyddol a diwylliannol
  - testunau sy'n ymestyn dealltwriaeth ddeallusol, foesol ac emosiynol dysgwyr
  - testunau sy'n amrywio o ran tŷn, e.e. *testunau sy'n cynnwys parodi neu eironi, testunau sy'n chwarae ar eiriau, testunau coeglyd/ensyniad*
  - testunau sy'n dangos natur esblygol yr iaith Saesneg ac effaith technoleg a'r cyfryngau ar ddefnydd iaith a dulliau o gyfathrebu
  - testunau sy'n cynnig her
- darllen fel unigolyn a chydag eraill, e.e. *darllen mewn parau, darllen mewn grŵp dan arweiniad, darllen ar y cyd*
- darllen at ddibenion gwahanol, e.e. *er mwynhad personol; i adalw, crynhoi a chyfosod gwybodaeth allweddol; i ddehongli a chyfuno gwybodaeth; i ddilysu gwybodaeth; i gyfoethogi dealltwriaeth drwy ail-ddarllen; i adnabod dyfeisiau iaith a defnyddir gan yr awdur i ddadansoddi pwrpas; i adnabod gwahanol ddehongliadau o destun*
- datblygu geirfa a therminoleg briodol i drafod, ystyried a gwerthuso eu gwaith eu hunain a gwaith eraill, e.e. *awduron, beirdd, eu cyfoedion*, mewn testunau ysgrifenedig a deinamig.

Dylai dysgwyr brofi ystod o brofiadau ieithyddol cyfoethog fel y gall eu sgiliau llafar, darllen ac ysgrifennu blethu â'i gilydd i'w galluogi i ddod yn ddarllenwyr brwdfrydig, annibynnol a meddylgar.

Mae'r Rhaglenni Astudio Saesneg a Chymraeg wedi eu datblygu law yn llaw. Gall dysgwyr ddefnyddio sgiliau trawsieithu a sgiliau deuol i ddatblygu'r ddwy iaith gan sicrhau bod cryfder mewn un iaith yn atgyfnerthu'r llall.

Allwedd

O fewn y tabl, bydd testun o'r FfLIRh yn ymddangos fel testun normal. Bydd y sgiliau sydd yn benodol i'r Rhaglen Astudio Saesneg yn cael eu dynodi gan brint trwm. Bydd y sgiliau hyn hefyd yn cael eu dynodi gan yr eicon hwn.

Sgil rhaglen astudio ❖ Mae'r sgiliau hyn, ar y cyd â datganiadau'r FfLIRh, yn ffurfio'r Rhaglen Astudio Cyfnod Allweddol 3 Saesneg.

D.S.

Er mwyn bod yn hygyrch ac yn ddarllenadwy, dyluniwyd y tablau hyn i'w hargraffu ar faint A3.

Llinyn: Darllen

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 7	Blwyddyn 8	Blwyddyn 9
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Canfod, dethol a defnyddio gwybodaeth	Strategaethau darllen	defnyddio'u gwybodaeth am y canlynol: <ul style="list-style-type: none"> – tarddiadau a theuluoedd geiriau – cystrawen, strwythur y frawddeg a strwythur testun cyfan – cynnwys a chyd-destun i wneud synnwyr o eiriau, brawddegau a thestunau cyfan	defnyddio'u gwybodaeth am y canlynol: <ul style="list-style-type: none"> – tarddiadau a theuluoedd geiriau – cystrawen, strwythur y frawddeg a strwythur testun cyfan – cynnwys a chyd-destun i wneud synnwyr o eiriau, brawddegau a thestunau cyfan	defnyddio'u gwybodaeth am y canlynol: <ul style="list-style-type: none"> – tarddiadau a theuluoedd geiriau – cystrawen, strwythur y frawddeg a strwythur testun cyfan – cynnwys a chyd-destun i wneud synnwyr o eiriau, brawddegau a thestunau cyfan
		defnyddio ystod o strategaethau, e.e. <i>darllen cyflym, darllen agos, anodi, rhagfynegi</i> , i gip ddarllen (sgimio) testunau i gael y neges, y syniadau a'r themâu allweddol, a'u llithr ddarllen (sganio) am wybodaeth fanwl	defnyddio ystod o strategaethau, e.e. <i>darllen cyflym, darllen agos, anodi, rhagfynegi</i> , i gip ddarllen (sgimio) testunau i gael y neges, y syniadau a'r themâu allweddol, a'u llithr ddarllen (sganio) am wybodaeth fanwl	defnyddio ystod o strategaethau, e.e. <i>darllen cyflym, darllen agos, anodi, rhagfynegi</i> , i gip ddarllen (sgimio) testunau i gael y neges, y syniadau a'r themâu allweddol, a'u llithr ddarllen (sganio) am wybodaeth fanwl
		adnabod a deall nodweddion ystod eang a gwahanol o destunau heriol (di-dor a phytiog) o ran iaith, thema, strwythur a threfn/cyflwyniad y testun ❖	yn hyderus, adnabod a deall beth yw nodweddion ystod eang a gwahanol o destunau heriol (di-dor a phytiog) o ran iaith, thema, strwythur a threfn/cyflwyniad y testun ❖	yn annibynnol, adnabod a deall beth yw nodweddion ystod eang a gwahanol o destunau heriol (di-dor a phytiog) o ran iaith, thema, strwythur a threfn/cyflwyniad y testun ❖
		asesu ansawdd a dibynadwyedd gwybodaeth ar dudalennau'r rhynggrwyd gan ystyried o ble mae'n dod a gwirio pa mor gywir yw hi	dewis a dethol pa ffynonellau ar y rhynggrwyd i'w lawrlwytho neu i'w dyfynnu, yn ôl eu dibynadwyedd a'u perthnasedd	defnyddio'r rhynggrwyd yn llawn gan ddethol yn ofalus er mwyn diweddarau, ehangu a dyfnhau dealltwriaeth o wybodaeth, syniadau a materion
Ymateb i'r hyn a ddarllenwyd	Darllen a deall	canolbwyntio wrth ddarllen testunau, ar sgrin ac ar bapur, sydd yn newydd iddynt gan ddeall yr wybodaeth sydd ynddynt	canolbwyntio wrth ddarllen testunau, ar sgrin ac ar bapur, sydd yn newydd iddynt gan ddeall yr wybodaeth sydd ynddynt	canolbwyntio wrth ddarllen testunau, ar sgrin ac ar bapur, sydd yn newydd iddynt gan ddeall yr wybodaeth sydd ynddynt
		dewis y prif bwyntiau mewn testunau ac adnabod sut mae gwybodaeth a thystiolaeth yn cael eu defnyddio i'w hategu	dod o hyd i wybodaeth a thystiolaeth ychwanegol o ffynonellau gwahanol a'u defnyddio'n ddethol	chwilio am ddeunyddiau ychwanegol mewn testunau a'u defnyddio i ehangu dealltwriaeth
		darllen rhwng y llinellau gan ddehongli a dod i gasgliad	defnyddio casglu a dehongli i ddeall haenau o ystyr	dod i ddeall testunau'n llawn gan ddefnyddio technegau casglu, dehongli a dadansoddi
		adnabod sut trefnir testun, e.e. <i>yn rhesymegol neu'n thematig</i> , er mwyn gwneud i'r cynnwys fod yn eglur ac yn llawn gwybodaeth	gwneud cysylltiadau rhwng testunau, eu themâu a'u cynnwys ffeithiol ac adnabod unrhyw bwyntiau sy'n cytuno â'i gilydd neu sy'n gwrth-ddweud ei gilydd	cymharu a chyferbynnu themâu a materion ar draws ystod o destunau

Llinyn: Darllen

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 7	Blwyddyn 8	Blwyddyn 9
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Ymateb i'r hyn a ddarllenwyd	Darllen a deall	dilyn syniadau cychwynnol sydd o ddiddordeb iddynt drwy wneud rhagor o ymchwil	darllen o amgylch pwnc sydd o ddiddordeb iddynt a datblygu dealltwriaeth ehangach drwy ymchwilio	ymchwilio i ystod eang o ffynonellau i ddatblygu dealltwriaeth lawn o bwnc
		adnabod ac esbonio'r hyn sy'n debyg a'r hyn sy'n wahanol mewn testunau di-dor a/neu bytiog, e.e. o ran <i>thema/pwnc, iaith, techneg, strwythur, ffurf, cymeriadaeth</i> ❖	dadansoddi'r hyn sy'n debyg a'r hyn sy'n wahanol mewn testunau di-dor a/neu bytiog, e.e. o ran <i>thema/pwnc, iaith, techneg, strwythur, ffurf, cymeriadaeth</i> ❖	cymharu'n ofalus gan dynnu sylw at yr hyn sy'n debyg a'r hyn sy'n wahanol mewn testunau di-dor a/neu bytiog, e.e. o ran <i>thema/pwnc, iaith, techneg, strwythur, ffurf, cymeriadaeth</i> ❖
	Ymateb a dadansoddi	cydgasglu a chrynhai gwybodaeth berthnasol, e.e. <i>dwyn ynghyd a chrynhai ffeithiau a syniadau am bwnc</i> , o destunau gwahanol	crynhai a chyfuno gwybodaeth, e.e. <i>cyfrif cryno o bwnc eang</i> , gan ddefnyddio ffynonellau gwahanol	cyfuno a dadansoddi gwybodaeth er mwyn hybu dealltwriaeth ddefn, e.e. o <i>achosion, canlyniadau, patrymau</i> , gan ddefnyddio ffynonellau gwahanol
		gwahaniaethu rhwng ffeithiau, damcaniaethau a barn gan ddefnyddio tystiolaeth i ddangos y gwahaniaethau	gwahaniaethu rhwng rhagfarn a barn wrthrychol gan esbonio sut maent yn wahanol	gwahaniaethu rhwng ffeithiau/tystiolaeth a rhagfarn/dadl
		cymharu safbwyntiau ar yr un pwnc a phwyso a mesur p'un yw'r mwyaf dilys	adnabod gwahanol safbwyntiau ar bwnc ac unrhyw feysydd lle ceir cytuno a gwrth-ddweud	adnabod gwahanol ddehongliadau ar ffeithiau a gwybodaeth a'u cloriannu
		darllen a thrafod ystod o destunau di-dor a phytiog yn hyderus gan ddangos dealltwriaeth ac amgyffredd wrth ymateb yn bersonol a gallu cyfiawnhau'r ymateb hwnnw ❖	darllen a thrafod ystod eang o destunau di-dor a phytiog yn hyderus gan ddangos dealltwriaeth ac amgyffredd wrth ymateb yn bersonol a gallu cyfiawnhau'r ymateb hwnnw ❖	darllen a thrafod ystod eang o destunau di-dor a phytiog yn hyderus gan werthfawrogi a dadansoddi'n barhaus wrth ymateb yn bersonol ❖
		ystyried yr hyn y maent yn ei ddarllen/gwyllo gan ymateb ar lafar ac yn ysgrifenedig i'r syniadau, yr iaith, yr arddull, y naws a'r trefn; defnyddio tystiolaeth o'r testun i gefnogi eu barn ❖	ystyried yr hyn y maent yn ei ddarllen/gwyllo gan ymateb ar lafar ac yn ysgrifenedig i'r syniadau, yr iaith, yr arddull, y naws a'r trefn; defnyddio tystiolaeth addas o'r testun i gefnogi eu barn ❖	ystyried yr hyn y maent yn ei ddarllen/gwyllo gan ymateb ar lafar ac yn ysgrifenedig i'r syniadau, yr iaith, yr arddull, y naws a'r trefn; dewis a dethol tystiolaeth o'r testun i gefnogi eu barn bersonol neu feirniadol ❖
		nodi sut y mae testunau'n newid pan fyddant yn cael eu haddasu ar gyfer gwahanol gyfryngau a chynulleidfaoedd gan ystyried yr effaith a fwriadwyd ar y darllenydd/cynulleidfa ❖	ystyried sut y mae testunau'n newid pan fyddant yn cael eu haddasu ar gyfer gwahanol gyfryngau a chynulleidfaoedd gan drafod yr effaith a fwriadwyd ar y darllenydd/cynulleidfa ❖	ystyried sut y mae testunau'n cael eu haddasu ar gyfer gwahanol gyfryngau gan ddadansoddi eu diben a'r effaith a fwriadwyd ar y darllenydd/cynulleidfa, e.e. <i>fersiwn y ffilm a'r nofel The Boy in the Striped Pyjamas</i> ❖
gwerthuso cynnwys, cyflwyniad ac apêl testun.	gwerthuso testunau yn ôl eu hansawdd a'u lefel diddordeb.	gwerthuso pa mor ddefnyddiol a dibynadwy yw testunau.		

Ystod o brofiadau

Dylid rhoi cyfleoedd i ddysgwyr:

- ysgrifennu ar gyfer nifer o wahanol ddibenion gan gynnwys:
  - adrodd yn ôl
  - rhoi cyfarwyddiadau
  - cyflwyno gwybodaeth
  - esbonio
  - dadlau/perswadio
  - trafod/dadansoddi
  - gwerthuso
  - adrodd stori
  - disgrifio
  - dangos empathi
- ysgrifennu gan ddefnyddio amrywiaeth ac ystod o destunau di-dor a phytiog mewn amryw o ffurfiau, e.e. *llythyron, dyddiaduron, erthyglau, storiâu, adroddiadau, areithiau, dramâu a sgriptiau byr, taflenni gwybodaeth, hysbysebion, poster, tudalennau a thestun i'r we, holiaduron, adolygiadau, ymsonau*
- ysgrifennu ar gyfer amrywiaeth o gynulleidfaoedd real a dychmygol, e.e. *cyfoedion, dysgwyr iau, athrawon, aelodau teulu, cymeriadau hanesyddol a ffuglennol*
- ysgrifennu barddonol sy'n defnyddio delweddu a dyfeisiau barddonol, e.e. *odlau a ffurf*
- defnyddio ystod eang o ysgogiadau a symbyliadau gan gynnwys testunau ysgrifenedig a deinamig, e.e. *storiâu, llyfrau lluniau, delweddau, cerddi, profiadau, ffilmiau, paentiadau, cerddoriaeth*
- defnyddio geirfa a therminoleg briodol i drafod, ystyried a gwerthuso eu gwaith nhw eu hunain a gwaith eraill, e.e. *awduron, cyfoedion*.

Dylai dysgwyr brofi ystod o brofiadau ieithyddol cyfoethog fel y gall eu sgiliau llafar, darllen ac ysgrifennu blethu drwy'i gilydd.

Mae'r Rhaglenni Astudio Saesneg a Chymraeg wedi eu datblygu law yn llaw. Gall dysgwyr ddefnyddio sgiliau trawsieithu a sgiliau deuol i ddatblygu'r ddwy iaith gan sicrhau bod cryfder mewn un iaith yn atgyfnerthu'r llall.

Allwedd

O fewn y tabl, bydd testun o'r FfLIRh yn ymddangos fel testun normal. Bydd y sgiliau sydd yn benodol i'r Rhaglen Astudio Saesneg yn cael eu dynodi gan brint trwm. Bydd y sgiliau hyn hefyd yn cael eu dynodi gan yr eicon canlynol.

Sgil rhaglen astudio ❖ Mae'r sgiliau hyn, ar y cyd â datganiadau'r FfLIRh, yn ffurfio'r Rhaglen Astudio Cyfnod Allweddol 3 Saesneg.

D.S.

Er mwyn bod yn hygyrch ac yn ddarllenadwy, dyluniwyd y tablau hyn i'w hargraffu ar faint A3.

Llinyn: Ysgrifennu

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 7	Blwyddyn 8	Blwyddyn 9
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Trefnu syniadau a gwybodaeth	Ystyr, dibenion, darllenwyr	ysgrifennu adroddiad cynhwysfawr am bwnc gan gyflwyno gwybodaeth, prosesau a syniadau'n glir ac yn addas at y diben	addasu cyflwyniad y deunyddiau yn ôl bwriad yr ystyr a'r effaith, e.e. <i>dewis faint o fanylion sy'n angenrheidiol i argyhoeddi</i>	crynhoi, trafod materion ac esbonio'n fanwl fel y bo'n briodol at y diben
		gan ddangos creadigrwydd, defnyddio nodweddion ystod eang o destunau di-dor a phytiog yn eu hysgrifennu; addasu'r arddull a'r cywair i gynnal diddordeb y darlennydd gan ddefnyddio dychymyg lle bo'n briodol ❖	gan ddangos creadigrwydd, defnyddio nodweddion ystod eang o destunau di-dor a phytiog yn eu hysgrifennu; addasu'r arddull a'r cywair yn hyderus i gynnal diddordeb y darlennydd gan ddefnyddio dychymyg lle bo'n briodol ❖	gan ddangos creadigrwydd, defnyddio nodweddion ystod eang o destunau di-dor a phytiog yn eu hysgrifennu gan ddangos rheolaeth, meistrolaeth ac arddull bersonol gynyddol i gynnal diddordeb y darlennydd gan ddefnyddio dychymyg lle bo'n briodol ❖
		esbonio syniadau'n gyflawn gan ddangos goblygiadau a chanlyniadau	gwneud cysylltiadau a/neu ymhelaethu er mwyn sicrhau eu bod yn ymdrin yn llawn â'r pwnc	pwysu a mesur tystiolaeth, ffynonellau, esboniadau a rhesymeg wrth ymdrin â phwnc
		cynllunio gwaith ysgrifennu gan wneud penderfyniadau ynglŷn â'r ffyrdd gorau o gyflwyno cynnwys i greu effaith, e.e. <i>paratoi achos ar gyfer rhywbeth, dewis manylion sy'n helpu'r darlennydd i ddeall</i>	wrth gynllunio gwaith ysgrifennu, gwneud dewisiadau ynglŷn â'r cynnwys, strwythur, iaith, cyflwyniad sy'n addas at y diben	cynllunio mewn modd priodol i ddatblygu ysgrifennu at ddibenion a chynulleidfaoedd gwahanol
		defnyddio offer a chonfensiynau TGCh i gyflwyno gwybodaeth a data ac i strwythuro ysgrifennu	ystyried y ffyrdd gorau o gyflwyno ysgrifennu gan ddefnyddio TGCh er mwyn cyfathrebu'n glir ac effeithiol, e.e. <i>rhyddiaith ddi-dor ar gyfer dadl fanwl, tudalennau â hyperddolenni ar gyfer gwybodaeth wahanol am y pwnc, graffigau sy'n symud i ddangos prosesau</i>	gwneud dewisiadau dychmygus ynghylch cynnwys a chyflwyniad gwaith ysgrifennu, gan ddefnyddio TGCh drwy wahaniaethu
		prawf ddarllen a gwerthuso'u gwaith nhw eu hunain a gwaith eraill drwy ddefnyddio ystod o strategaethau hunanasesu ac asesu cyfoedion; gwneud awgrymiadau clir ar gyfer ei wella; golygu/ailldrafftio'u gwaith i ddangos cynnydd ❖	prawf ddarllen a gwerthuso'u gwaith nhw eu hunain a gwaith eraill drwy ddefnyddio ystod o strategaethau hunanasesu ac asesu cyfoedion; gwneud awgrymiadau clir a chraff ar gyfer ei wella; golygu/ailldrafftio'u gwaith i ddangos cynnydd ❖	prawf ddarllen a gwerthuso'u gwaith nhw eu hunain a gwaith eraill drwy ddefnyddio ystod o strategaethau hunanasesu ac asesu cyfoedion; gwneud awgrymiadau clir a chraff ar gyfer ei wella; golygu/ailldrafftio'u gwaith i ddangos cynnydd ❖
		nodi meysydd i'w gwella yn eu gwaith ysgrifennu, golygu ac ailldrafftio	defnyddio meini prawf i adnabod ffyrdd o wella ac yna ailldrafftio	gwella'u gwaith ysgrifennu drwy ei adolygu'n annibynnol a'i ailldrafftio

Llinyn: Ysgrifennu

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 7	Blwyddyn 8	Blwyddyn 9
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Trefnu syniadau a gwybodaeth	Strwythur a threfn	addasu strwythurau wrth ysgrifennu ar gyfer cyd-destunau gwahanol, e.e. <i>disgrifio canlyniad, amlinellu proses neu drafod problem</i>	defnyddio strwythur testun cyfan i fod yn gymorth i gyfleu a chyfathrebu'r ystyr, e.e. <i>gosod crynodeb ar y cychwyn neu'r diwedd, data mewn adroddiad neu atodiad, defnydd o dudalennau cynnwys, penodau</i>	dewis a dethol strwythurau testun cyfan er mwyn bod yn gymorth i gyfleu a chyfathrebu'r ystyr, e.e. <i>beth yw'r strwythurau gorau i ddisgrifio, esbonio a pherswadio'n llwyddiannus?</i>
		dewis a threfnu syniadau a gwybodaeth er mwyn rhoi adroddiad clir a chyflawn	dewis, dadansoddi a chyflwyno syniadau a gwybodaeth yn argyhoeddiadol neu'n wrthrychol	dewis strwythurau i drefnu gwaith ysgrifennu, gan ddefnyddio nodweddion priodol yn effeithiol
		defnyddio paragraffau i drefnu darnau ysgrifennu hirach yn adrannau	trefnu darnau ysgrifennu hirach gan wneud cysylltiadau o fewn a rhwng paragraffau	dewis, dadansoddi a gwerthuso syniadau a gwybodaeth yn argyhoeddiadol neu'n wrthrychol
Ysgrifennu'n gywir	Iaith	dewis a defnyddio geiriau'n ofalus o ystod eang o eirfa ddychmygus a mentrus ❖	dewis a defnyddio geiriau'n ofalus o ystod eang o eirfa i greu effaith ❖	dewis a defnyddio geiriau'n ofalus o eirfa soffistigedig i greu effaith ❖
		defnyddio iaith amhersonol i gyfleu syniadau a gwybodaeth, e.e. <i>the interest is calculated by ... , sharp scissors are necessary to ...</i>	defnyddio'r trydydd person i gyfleu syniadau a gwybodaeth, e.e. <i>according to experts ... , sources reveal that ...</i>	defnyddio iaith er mwyn bod yn wrthrychol a diduedd, e.e. <i>there are several different ways to look at this topic ...</i>
		defnyddio geirfa amrywiol a phwrpasol yn gywir gan gynnwys geiriau ac ymadroddion pwnc benodol	defnyddio termau technegol, iaith a mynegiant yn gyson â chynnwys y pwnc	defnyddio ystod eang o dermau technegol, iaith a mynegiant yn gyson â chynnwys y pwnc
	Cystrawen Atalnodi Sillafu Llawysgrifen	saernïo eu hysgrifennu gan ddefnyddio ffurfiau safonol y Saesneg, e.e. enwau, rhagenwau, ansoddeiriau, adferfau, arddodiaid, cysyllteiriau ac amserau'r ferf ❖	saernïo eu hysgrifennu gan ddefnyddio ffurfiau safonol y Saesneg yn hyderus, e.e. enwau, rhagenwau, ansoddeiriau, adferfau, arddodiaid, cysyllteiriau ac amserau'r ferf ❖	saernïo eu hysgrifennu gan ddefnyddio ffurfiau safonol y Saesneg yn hyderus e.e. enwau, rhagenwau, ansoddeiriau, adferfau, arddodiaid, cysyllteiriau ac amserau'r ferf ❖
		defnyddio ystod eang o strwythurau brawddeg gan ddewis cysyllteiriau i wneud i'r ystyr fod yn glir	ysgrifennu'n ramadegol gywir, gan amrywio hyd a strwythur brawddegau i wneud i'r ystyr fod yn glir	ysgrifennu brawddegau syml, cyfansawdd a chymhleth yn ramadegol gywir

Llinyn: Ysgrifennu

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 7	Blwyddyn 8	Blwyddyn 9
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Ysgrifennu'n gywir	Cystrawen Atalnodi Sillafu Llawysgrifen	defnyddio'r ystod lawn o atalnodi'n gywir er mwyn gwneud i'r ystyr fod yn glir, e.e. <i>dynodi brawddegau (atalnodau llawn) a chymalau (atalnod), a defnyddio collnodau'n gywir</i>	defnyddio'r ystod lawn o atalnodi er mwyn gwneud i'r ystyr fod yn glir, e.e. <i>yr hanner colon, y colon a dyfynodau</i>	defnyddio'r ystod lawn o atalnodi er mwyn gwneud i'r ystyr fod yn glir, e.e. <i>yr hanner colon, y colon a chromfachau</i>
		defnyddio amryw o strategaethau ac adnoddau i sillafu geirfa gyfarwydd ac anghyfarwydd a geiriau pwnc benodol yn gywir	defnyddio amryw o strategaethau ac adnoddau i sillafu geirfa gyfarwydd ac anghyfarwydd a geiriau pwnc benodol yn gywir	defnyddio amryw o strategaethau ac adnoddau i sillafu geirfa gyfarwydd ac anghyfarwydd a geiriau pwnc benodol yn gywir
		cynhyrchu llawysgrifen sy'n llifo ac sy'n ddarllenadwy.	cynhyrchu llawysgrifen sy'n llifo ac sy'n ddarllenadwy.	cynhyrchu llawysgrifen sy'n llifo ac sy'n ddarllenadwy.

Cyfnod Allweddol 3 Saesneg

Deilliannau'r cwricwlwm cenedlaethol

Mae deilliannau'r cwricwlwm cenedlaethol yn disgrifio'r mathau a'r ystod o berfformiad y dylai dysgwyr sy'n gweithio ar ddeiliant penodol eu dangos yn nodweddiadol. Wrth benderfynu ynghylch deiliant cyrhaeddiad dysgwr ar ddiwedd cyfnod allweddol, dylai athrawon farnu pa ddisgrifiad sy'n cyd-fynd orau â pherfformiad y dysgwr. Dylid ystyried pob disgrifiad ar y cyd â'r disgrifiadau ar gyfer deilliannau cyfagos.

Llafaredd

- Deiliant 1** Bydd y dysgwyr yn deall ac yn defnyddio gwrthrychau cyfeirio, symbolau, arwyddion neu eiriau unigol ar gyfer gwrthrychau, digwyddiadau a theimladau cyfarwydd. Byddant yn ymateb i geisiadau syml sy'n cynnwys un neu ddau symbol, arwydd neu air allweddol mewn cyd-destunau cyfarwydd.
- Deiliant 2** Bydd y dysgwyr yn cyfuno dau neu dri symbol, arwydd neu air allweddol i gyfleu ystyr i ystod o bobl gyfarwydd. Byddant yn ymateb i gwestiynau syml ('what?', 'where?') ac yn dilyn cyfarwyddiadau sy'n cynnwys dau neu dri symbol, arwydd neu air allweddol.
- Deiliant 3** Bydd y dysgwyr yn defnyddio hyd at bedwar symbol, arwydd neu air allweddol i drefnu'u meddyliau a chyfleu gwybodaeth neu storïau i bobl eraill – gan gynnwys rhai pobl sy'n llai cyfarwydd iddynt. Byddant yn gofyn ac yn ateb cwestiynau ('who?', 'why?') ac yn dilyn cyfarwyddiadau sy'n cynnwys tri neu bedwar symbol, arwydd neu air allweddol. Byddant yn cymryd rhan mewn trafodaethau un i un, trafodaethau mewn grwpiau bach a gweithgareddau chwarae rôl, a byddant yn gwrando ar storïau am gyfnodau cynyddol o amser.

Darllen

- Deiliant 1** Bydd y dysgwyr yn gwrando ar storïau a rhigymau cyfarwydd ac yn ymateb iddynt. Byddant yn dangos peth dealltwriaeth o'r modd y mae llyfrau'n gweithio (e.e. troi tudalennau). Byddant yn cysylltu gwrthrychau â lluniau a symbolau.
- Deiliant 2** Bydd y dysgwyr yn adnabod rhai symbolau neu eiriau sy'n gysylltiedig â'u diddordebau personol a byddant yn dechrau gwahaniaethu rhwng y rheiny a lluniau. Byddant yn cysylltu llythrennau a geiriau byr â'i gilydd.
- Deiliant 3** Bydd y dysgwyr yn dilyn olyniaeth o'r chwith i'r dde, yn ymuno mewn rhigymau ac yn llenwi bylchau mewn testun naratif cyfarwydd neu ailadroddus. Byddant yn adnabod rhai o lythrennau'r wyddor (wrth eu siâp, eu henw neu'u sain) a nifer cynyddol o eiriau a symbolau cyffredin. Byddant yn deall confensiwn darllen ac yn gwybod bod i brint ystyr. Byddant yn dechrau gwahaniaethu rhwng seiniau arbennig, ac efallai y byddant yn cysylltu'r seiniau hyn â phatrymau llythrennau.

Ysgrifennu

- Deiliant 1** Bydd y dysgwyr yn dechrau deall bod marciau a symbolau yn cyfleu ystyr. Byddant yn cynhyrchu marciau neu symbolau yn y dull o gyfathrebu sydd orau ganddynt.
- Deiliant 2** Bydd y dysgwyr yn cynhyrchu peth print neu rai symbolau ystyrion sy'n gysylltiedig â'u diddordebau. Byddant yn dargopïo llinellau a siapiau, yn ysgrifennu uwch eu pennau ac yna'n copïo llinellau a siapiau, gan ddechrau cynhyrchu llythrennau neu symbolau sy'n hawdd eu hadnabod ac sy'n aml yn gysylltiedig â'u henw nhw eu hunain.
- Deiliant 3** Bydd y dysgwyr yn rhoi llythrennau at ei gilydd mewn grwpiau ac yn gadael bylchau rhyngddynt, fel pe baent yn ysgrifennu geiriau. Byddant yn dechrau defnyddio lluniau, symbolau a geiriau cyfarwydd mewn trefn i gyfleu ystyr, gan ddangos ymwybyddiaeth gynyddol o wahanol ddibenion ysgrifennu. Byddant yn ysgrifennu ychydig eiriau cyfarwydd gan ddefnyddio priflythrennau a llythrennau bach yn briodol fel rheol.

Disgrifiadau lefel y cwricwlwm cenedlaethol

Mae'r disgrifiadau lefel canlynol yn disgrifio'r mathau a'r ystod o berfformiad a ddylai fod yn nodweddiadol o'r dysgwyr sy'n gweithio ar lefel benodol. Wrth benderfynu ar lefel cyrhaeddiad dysgwr ar ddiwedd cyfnod allweddol, dylai athrawon farnu pa ddisgrifiad sy'n cyd-fynd orau â pherfformiad y dysgwr. Dylid ystyried pob disgrifiad ar y cyd â'r disgrifiadau lefel cyfagos.

Erbyn diwedd Cyfnod Allweddol 2, dylai perfformiad y mwyafrif mawr o'r dysgwyr ddod o fewn ystod Lefelau 2 i 5, ac erbyn diwedd Cyfnod Allweddol 3 o fewn yr ystod 3 i 7. Mae Lefel 8 ar gael i ddysgwyr galluog iawn ac, i helpu athrawon i wahaniaethu Perfformiad Eithriadol yng Nghyfnod Allweddol 3, darperir disgrifiad uwchlaw Lefel 8.

Targed cyrhaeddiad 1: Llafaredd

Lefel 1	Bydd y dysgwyr yn siarad am faterion sydd o ddiddordeb uniongyrchol iddynt. Byddant yn gwrandao ar eraill ac yn ymateb yn briodol fel rheol. Byddant yn cyfleu ystyron syml i ystod o wrandawyr, gan siarad yn hygryw, ac yn dechrau ymestyn eu syniadau neu eu disgrifiadau trwy roi rhai manylion.
Lefel 2	Bydd y dysgwyr yn dechrau dangos hyder wrth siarad a gwrandao, yn enwedig os yw'r topigau o ddiddordeb iddynt. Ar adegau, byddant yn dangos ymwybyddiaeth o anghenion y gwrandawr trwy gynnwys manylion perthnasol. Wrth ddatblygu ac esbonio'u syniadau byddant yn siarad yn glir ac yn defnyddio geirfa gynyddol. Byddant fel rheol yn gwrandao'n ofalus ac yn ymateb yn fwyfwy priodol i'r hyn y mae eraill yn ei ddweud. Byddant yn dechrau sylweddoli y caiff geirfa a thôn llais mwy ffurfiol eu defnyddio mewn rhai sefyllfaoedd.
Lefel 3	Bydd y dysgwyr yn siarad ac yn gwrandao'n hyderus mewn gwahanol cyd-destunau, gan archwilio syniadau a'u cyfleu. Mewn trafodaeth, byddant yn dangos eu bod yn deall y prif bwyntiau. Trwy gyfrwng sylwadau a chwestiynau perthnasol, byddant yn dangos eu bod wedi gwrandao'n ofalus. Byddant yn dechrau addasu'r hyn a ddywedant yn ôl anghenion y gwrandawr, gan amrywio'r eirfa a ddefnyddiant a lefel eu manylu. Byddant yn mynegi barn yn syml. Byddant yn dechrau bod yn ymwybodol o ffurfiau safonol, a phryd y cânt eu defnyddio.
Lefel 4	Bydd y dysgwyr yn siarad ac yn gwrandao'n hyderus mewn ystod gynyddol o gyd-destunau. Byddant yn addasu eu llafar i'r pwrpas: yn datblygu a threfnu eu syniadau'n feddylgar, yn disgrifio digwyddiadau ac yn cyfleu eu barn yn glir, gan gynnwys rhesymau ar adegau. Mewn trafodaeth, byddant yn gwrandao'n ofalus, yn gwneud cyfraniadau ac yn gofyn cwestiynau sy'n ymateb i syniadau, anghenion a barn pobl eraill. Gallant awgrymu newidiadau mewn geirfa ac arddull a fyddai'n gwella eu llafar. Byddant yn defnyddio rhai o nodweddion geirfa a gramadeg Saesneg safonol yn briodol.
Lefel 5	Bydd y dysgwyr yn siarad ac yn gwrandao'n hyderus mewn ystod eang o gyd-destunau, gan gynnwys rhai sy'n ffurfiol eu natur. Bydd eu llafar yn ennyn diddordeb y gwrandawr wrth iddynt ddechrau amrywio'u mynegiant a'u geirfa. Mewn trafodaeth, byddant yn rhoi sylw manwl i'r hyn a ddywedir gan eraill, yn gofyn cwestiynau i ddatblygu syniadau, ac yn gwneud cyfraniadau sy'n ystyried barn pobl eraill. Byddant yn datblygu eu llafar yn bwrpasol a phan fyddant yn mynegi barn byddant yn darparu rhesymau i ategu eu barn. Byddant yn gallu gwerthuso eu llafar a deall sut y gall newid geirfa ac arddull wella ei safon. Byddant yn dechrau defnyddio Saesneg safonol mewn sefyllfaoedd ffurfiol.
Lefel 6	Bydd y dysgwyr yn fwyfwy hyderus wrth addasu eu llafar yn ôl gofynion gwahanol gyd-destunau. Trwy amrywio eu geirfa, mynegiant a thôn, byddant yn ennyn diddordeb y gwrandawr. Byddant yn cymryd rhan weithgar mewn trafodaethau, gan ddefnyddio tystiolaeth i ategu eu barn. Byddant yn dangos dealltwriaeth o syniadau ac yn ystyried sut a phryd y ymateb i eraill. Byddant yn mynegi barn a gallant ddefnyddio tystiolaeth i ategu eu barn. Gallant werthuso eu perfformiad eu hunain a pherfformiad eraill fel siaradwyr a gallant awgrymu ffyrdd i wella. Byddant fel rheol yn rhugl eu defnydd o Saesneg safonol mewn sefyllfaoedd ffurfiol.
Lefel 7	Bydd y dysgwyr yn hyderus wrth gydweddu eu llafar â gofynion gwahanol cyd-destunau. Byddant yn defnyddio geirfa'n fanwl gywir ac yn trefnu eu llafar er mwyn cyfathrebu'n glir. Byddant yn mynegi barn ac yn dewis tystiolaeth i ategu eu barn. Mewn trafodaeth, byddant yn gwneud cyfraniadau o bwys sy'n sensitif a myfyrgar, gan werthuso syniadau pobl eraill ac amrywio sut a phryd y byddant yn cyfranogi. Gallant werthuso safon cyfranogiad a pherfformiad a gwneud pwyntiau pwysig ynghylch sut i wella. Byddant yn defnyddio Saesneg safonol yn hyderus mewn sefyllfaoedd lle mae gofyn gwneud hynny.
Lefel 8	Bydd y dysgwyr yn cynnal ac yn datblygu eu llafar yn gydlynol ac yn bwrpasol mewn ystod o gyd-destunau. Byddant yn strwythuro'n glir yr hyn a ddywedant, gan ddefnyddio geirfa addas a goslefu a phwysleisio'n briodol. Byddant yn ystyried gwybodaeth o wahanol ffynonellau ac yn defnyddio tystiolaeth mewn ffordd gytbwys i gyfiawnhau barn. Byddant yn gwneud ystod o gyfraniadau a gallant chwarae rhan flaenllaw, gan ddangos eu bod wedi gwrandao'n dreiddgar a'u bod yn sensitif i ddatblygiad y drafodaeth. Gallant werthuso, addasu a gwella eu llafar trwy sylwadau craff ac ymateb i'w cyfranogiad a'u perfformiad eu hunain ac eraill. Defnyddiant Saesneg safonol yn hyderus mewn sefyllfaoedd amrywiol, gan addasu eu llafar fel y bo angen.
Perfformiad Eithriadol	Bydd y dysgwyr yn dewis ac yn defnyddio strwythurau, arddulliau a chyweiriau'n briodol mewn ystod o gyd-destunau gan amrywio'u geirfa a'u mynegiant yn hyderus i ystod o ddibenion. Byddant yn cychwyn ac yn cynnal trafodaeth trwy ddefnyddio amrywiaeth o gyfraniadau'n sensitif. Byddant yn chwarae rhan flaenllaw mewn trafodaeth ac yn gwrandao'n astud a chyda dealltwriaeth ar iaith lafar amrywiol a chymhleth. Byddant yn gallu adnabod a gwerthuso nodweddion yr hyn a ddywedir a gwneud awgrymiadau sensitif a deallus ynghylch sut i wella. Byddant yn defnyddio Saesneg safonol yn sicr ac yn rhugl mewn ystod o sefyllfaoedd ac at amryw o ddibenion.

Targed cyrhaeddiad 2: Darllen

Lefel 1	Bydd y dysgwyr yn adnabod geiriau cyfarwydd mewn testunau syml. Byddant yn defnyddio'u gwybodaeth o lythrennau a'r perthnasoedd rhwng seiniau a symbolau i ddarllen geiriau a sefydlu'r ystyr wrth ddarllen ar goedd. Yn y gweithgareddau hyn, bydd arnynt angen cymorth o bryd i'w gilydd. Byddant yn mynegi eu hymateb i gerddi, storïau a thestunau anllenyddol trwy nodi'r agweddau y maent yn eu hoffi.
Lefel 2	Bydd y dysgwyr, wrth ddarllen testunau syml, yn dangos dealltwriaeth ac fel rheol yn darllen yn gywir. Byddant yn mynegi barn am ddigwyddiadau neu syniadau o bwys mewn storïau, cerddi a thestunau anllenyddol. Byddant yn defnyddio mwy nag un strategaeth, megis rhai ffonig, graffig, cystrawennol a chyd-destunol, wrth ddarllen geiriau anghyfarwydd a sefydlu ystyr.
Lefel 3	Bydd y dysgwyr yn darllen ystod o destunau'n rhugl ac yn gywir. Gallant ddefnyddio strategaethau priodol er mwyn darllen yn annibynnol a sefydlu ystyr. Wrth ymateb i destunau llenyddol a thestunau anllenyddol byddant yn dangos dealltwriaeth o'r prif bwyntiau ac yn mynegi hoffterau. Byddant yn defnyddio gwybodaeth o'r wyddor i ddod o hyd i lyfrau a gwybodaeth.
Lefel 4	Wrth ymateb i ystod o destunau, bydd y dysgwyr yn dangos dealltwriaeth o syniadau, themâu, digwyddiadau a chymeriadau pwysig, ac yn dechrau defnyddio casglu a diddwytho. Byddant yn cyfeirio at y testun wrth esbonio'u barn. Byddant yn canfod ac yn defnyddio syniadau a gwybodaeth ar dopig penodol o fwy nag un ffynhonnell, a'u defnyddio'n effeithiol.
Lefel 5	Bydd y dysgwyr yn dangos dealltwriaeth o ystod eang o destunau, gan ddewis y pwyntiau hanfodol a defnyddio casglu a diddwytho pan fo'n briodol. Yn eu hymatebion, byddant yn nodi nodweddion, themâu a chymeriadau allweddol ac yn dewis geiriau, ymadroddion, brawddegau, delweddau a gwybodaeth berthnasol arall, i ategu eu barn. Byddant yn adfer ac yn coladu gwybodaeth o ystod o ffynonellau.
Lefel 6	Wrth ddarllen a thrafod ystod eang o destunau, bydd y dysgwyr yn dewis geiriau, ymadroddion a gwybodaeth berthnasol er mwyn cyflwyno sylwadau ar eu harwyddocâd a'u heffaith. Gallant adnabod gwahanol haenau o ystyr yn y testun. Byddant yn mynegi ymatebion personol i destunau llenyddol a thestunau anllenyddol, gan gyfeirio at agweddau ar iaith, strwythur, themâu, delweddau a syniadau wrth gyfiawnhau eu barn. Byddant yn crynhoi ystod o wybodaeth o wahanol ffynonellau.
Lefel 7	Bydd y dysgwyr yn dangos dealltwriaeth o'r modd y caiff ystyr a gwybodaeth eu cyfleu mewn ystod o destunau. Byddant yn mynegi ymatebion personol a beirniadol i destunau llenyddol a thestunau anllenyddol, gan ddangos ymwybyddiaeth o'u nodweddion thematig, strwythurol, ieithyddol a gweledol. Byddant yn dewis ac yn syntheseiddio ystod o wybodaeth o amrywiaeth o ffynonellau.
Lefel 8	Bydd ymateb y dysgwyr i'w gweld yn eu gwerthfawrogiad o amryw o destunau a'u sylwadau arnynt. Byddant yn dadansoddi ac yn gwerthuso sut y bydd effeithiau penodol yn cael eu cyflawni trwy ddefnyddio dyfeisiau ieithyddol, strwythurol a chyflwyniadol. Byddant yn dewis, yn dadansoddi ac yn syntheseiddio gwybodaeth a syniadau, gan gynnig sylwadau ar y modd y cânt eu cyflwyno mewn gwahanol destunau.
Perfformiad Eithriadol	Bydd y dysgwyr yn cynnal eu hymatebion i ystod ymestynnol o destunau yn hyderus, gan ddatblygu eu syniadau a chyfeirio'n fanwl at agweddau ar iaith, strwythur a chyflwyniad. Byddant yn gwneud cymariaethau addas a gofalus rhwng testunau, gan gynnwys ystyried y gynulleidfa, y diben a'r ffurf. Byddant yn nodi ac yn dadansoddi dadl, barn a dehongliadau eraill, gan groesgyfeirio pan fo'n briodol.

Targed cyrhaeddiad 3: Ysgrifennu

Lefel 1	Bydd y dysgwyr yn cyfleu ystyr trwy ysgrifennu geiriau ac ymadroddion syml. Wrth ddarllen neu ysgrifennu, byddant yn dechrau dangos ymwybyddiaeth o sut mae defnyddio atalnod llawn. Fel rheol, caiff eu llythrennau eu ffurfio'n glir a'u cyfeirio'n gywir.
Lefel 2	Bydd gwaith ysgrifennu'r dysgwyr yn cyfleu ystyr mewn ffurfiau creadigol a ffeithiol, gan ddefnyddio geirfa briodol a diddorol, a dangos peth ymwybyddiaeth o ffurf a'r darlennydd. Datblygir syniadau mewn dilyniant o frawddegau. Weithiau bydd priflythyren ar ddechrau'r frawddeg ac atalnod llawn ar ei diwedd. Fel rheol, caiff geiriau unsill syml eu sillafu'n gywir, a phan wneir camgymeriadau bydd y dewis a wnaed yn gwneud synnwyr yn ffonetig. O ran eu llawysgrifen, caiff y llythrennau eu ffurfio'n gywir a byddant yn gyson o ran maint.
Lefel 3	Yn aml, bydd gwaith ysgrifennu'r dysgwyr yn drefnus, yn ddychmygus ac yn glir. Gwneir defnydd priodol o brif nodweddion gwahanol ffurfiau o ysgrifennu, gan ddechrau eu haddasu ar gyfer gwahanol ddarllenwyr. Defnyddir dilyniannau o frawddegau i ddatblygu syniadau a dewisir geiriau weithiau i sicrhau amrywiaeth a diddordeb. Bydd patrwm gramadegol sylfaenol y brawddegau'n gywir fel rheol. Bydd y sillafu, gan gynnwys sillafu geiriau amsillafog cyffredin, yn gywir fel rheol. Fe atalnodir brawddegau – gan ddefnyddio atalnodau llawn, priflythrennau a gofynodau – yn gywir. Bydd eu llawysgrifen yn ddarllenadwy a bydd y gwaith wedi'i gyflwyno'n briodol.
Lefel 4	Bydd y dysgwyr yn ysgrifennu'n fywiog mewn ystod o ffurfiau. Yn aml, byddant yn cynnal eu syniadau gan eu datblygu mewn ffyrdd diddorol a'u trefnu'n briodol i'r diben ac ar gyfer y darlennydd. Mynegir barn ac fe'i hategir gyda rhai rhesymau. Yn aml, dewisir geiriau'n fentrus a defnyddir geiriau i sicrhau effaith weithiau. Byddant yn dechrau ymestyn yr ystyr a defnyddio gwahanol batrymau brawddegol. Byddant yn trefnu eu hysgrifennu yn baragraffau. Bydd eu sillafu yn cydymffurfio â phatrymau rheolaidd ac yn gywir ar y cyfan. Defnyddir atalnodau llawn, priflythrennau a gofynodau yn fanwl gywir, a byddant yn dechrau defnyddio atalnodi o fewn y frawddeg, gan gynnwys dyfynodau. Bydd eu llawysgrifen yn glir ac yn ddarllenadwy a, lle bo'n briodol, addasir y cyflwyniad yn ôl y dasg.
Lefel 5	Bydd gwaith ysgrifennu'r dysgwyr yn amrywiol ac yn ddiddorol ac yn cyfleu'r ystyr yn glir mewn ystod o ffurfiau ar gyfer gwahanol ddarllenwyr, gan ddefnyddio arddull fwy ffurfiol pan fo'n briodol. Byddant yn mynegi barn, wedi'i hategu gan resymau. Dewisir geirfa'n ddychmygus a defnyddir geiriau'n fanwl gywir yn aml. Trefnir brawddegau syml a chymhleth yn baragraffau. Fel rheol, caiff geiriau ac ynddynt batrymau rheolaidd a chymhleth eu sillafu'n gywir. Defnyddir ystod o farciau atalnodi yn gywir fel rheol. Bydd y gwaith yn ddarllenadwy ac wedi ei gyflwyno'n dda.
Lefel 6	Bydd gwaith ysgrifennu'r dysgwyr yn aml yn ennyn ac yn cadw diddordeb y darlennydd. Byddant yn dangos peth addasu ar yr arddull a'r cywair yn ôl y gwahanol ffurfiau, gan gynnwys defnyddio arddull amheronol pan fo'n briodol. Byddant yn cyflwyno gwybodaeth at ddibenion amrywiol ac yn mynegi barn, gan ddatblygu rhai pwyntiau i ategu safbwynt. Byddant yn defnyddio amrywiaeth o batrymau brawddegol a geirfa amrywiol i greu effeithiau. Byddant yn sillafu, gan gynnwys sillafu geiriau afreolaidd, yn gywir fel rheol. Defnyddir ystod o farciau atalnodi yn gywir fel arfer i egluro'r ystyr. Trefnir syniadau yn baragraffau effeithiol. Bydd y gwaith yn ddarllenadwy ac wedi ei gyflwyno'n dda.
Lefel 7	Bydd y dysgwyr yn ysgrifennu'n hyderus ac yn dewis arddull briodol wrth ysgrifennu mewn ystod o ffurfiau. Bydd yr ysgrifennu yn gydlynol, yn cael ei gynnal a'i ddatblygu. Wrth ysgrifennu'n llenyddol, fe ddatblygir y cymeriadau a'r sefyllfaoedd, ac wrth ysgrifennu'n ffeithiol, bydd y syniadau'n drefnus ac yn gydlynol. Byddant yn cynnal dadleuon ac yn cynnig tystiolaeth argyhoeddiadol i ategu eu barn. Defnyddir ystod o batrymau brawddegol a geirfa'n gywir ac yn effeithiol. Byddant yn sillafu, gan gynnwys sillafu geiriau afreolaidd cymhleth, yn gywir. Defnyddir paragraffau ac atalnodi cywir er mwyn sicrhau eglurder ac effaith. Bydd y gwaith yn ddarllenadwy ac wedi ei gyflwyno'n dda.
Lefel 8	Bydd y dysgwyr yn ysgrifennu gan ddewis nodweddion neu ymadroddion penodol i gyfleu effeithiau arbennig ac i ennyn diddordeb y darlennydd. Bydd dawn a gwreiddioldeb yn amlwg o fewn eu gwaith ysgrifennu. Wrth ysgrifennu'n llenyddol, dangosir rheolaeth ar gymeriadau, digwyddiadau a sefyllfaoedd, a dangosir amrywiaeth yn y strwythur. Ysgrifennir deunydd anllenyddol yn gydlynol gan gyflwyno safbwyntiau clir. Byddant yn strwythuro eu dadleuon, gan gynnig tystiolaeth yn gyson. Bydd defnyddio geirfa a gramadeg yn fodd i gyfleu ystyron yn fanwl neu i bwysleisio. Bydd eu gwaith ysgrifennu'n dangos gafael effeithiol ar atalnodi a pharagraffu. Bydd y gwaith yn ddarllenadwy ac wedi ei gyflwyno'n dda.
Perfformiad Eithriadol	Bydd ffurf ac effaith i waith ysgrifennu'r dysgwyr, a bydd yn dangos rheolaeth dros ystod o arddulliau, gan gadw diddordeb y darlennydd o'r dechrau i'r diwedd. Bydd yr ysgrifennu llenyddol yn defnyddio strwythur yn ogystal â geirfa i sicrhau ystod o effeithiau dychmygus, a bydd yr ysgrifennu anllenyddol yn gydlynol a rhesymedig, ac yn darbwylo. Defnyddir amrywiaeth o batrymau gramadegol ac atalnodi'n gywir, yn briodol ac yn sensitif. Bydd y paragraffau wedi'u strwythuro a'u cysylltu'n gelfydd er mwyn dangos yn glir drefn y darn fel cyfanwaith. Bydd y gwaith yn ddarllenadwy ac wedi ei gyflwyno'n dda.

Ystod o brofiadau

Dylid rhoi cyfleoedd i ddysgwyr:

- ymarfer ar lafar cyn ysgrifennu
- ymateb ar lafar i destunau di-dor a phytlog
- gwylio a chlywed gwahanol bobl yn siarad gan gynnwys pobl â thafodiaith wahanol a siaradwyr profiadol, ac ymateb i'r hyn a glywir ac a welir
- meithrin eu hyder wrth ddefnyddio'r iaith drwy dynnu ar eu gwybodaeth o Saesneg (gan gynnwys Saesneg safonol), Cymraeg ac ieithoedd eraill
- ymateb ar lafar i ystod o ysgogiadau a syniadau gan gynnwys testunau ysgrifenedig a deinamig, e.e. *paentiadau, darn o gerddoriaeth, ffilm, delweddau llonydd a symudol*
- cyfathrebu ar gyfer amrywiaeth o ddibenion a chyd-destunau, e.e. *adrodd yn ôl a chyflwyno gwybodaeth, rhoi cyfres o gyfarwyddiadau, dadlau ac esbonio safbwynt, trafod pwnc, perswadio, cwestiynu ac archwilio dehongliadau, cyflwyno teimladau*
- siarad a gwrando'n unigol, fesul pâr, mewn grwpiau ac fel aelod o ddosbarth
- defnyddio amrywiaeth o ddulliau i gyflwyno syniadau gan gynnwys TGCh, dulliau drama, cynnal trafodaeth a dadl
- cyflwyno, siarad a pherfformio gerbron amrywiaeth o gynulleidfaoedd gan gynnwys athrawon, cyfoedion, dysgwyr iau a hÿn, oedolion cyfarwydd ac anghyfarwydd, ac mewn cyd-destunau ffurfiol ac anffurfiol
- ymdrin â gweithgareddau lle y mae geiriau, eu tarddiad, eu hystyr, y rheswm dros eu dewis, a'u heffaith, yn ganolog
- gwylio a gwrando'n astud gan ymateb i amrywiaeth eang o ddulliau cyfathrebu, e.e. *testunau ysgrifenedig a deinamig, perfformiadau theatrig a barddonol, siaradwyr gwadd, esboniadau, cyfarwyddiadau*
- siarad yn glir gan ynganu a goslefu'n briodol, e.e. *llefaru, adrodd stori*
- defnyddio geirfa sy'n addas i'r sefyllfa neu'r diben
- defnyddio geirfa a therminoleg briodol i drafod, ystyried a gwerthuso eu gwaith eu hunain a gwaith eraill, e.e. *gwaith awduron a chyfoedion*.

Dylai dysgwyr brofi ystod o brofiadau ieithyddol cyfoethog fel y gall eu sgiliau llafar, darllen ac ysgrifennu blethu drwy'i gilydd.

Mae'r Rhaglenni Astudio Saesneg a Chymraeg wedi eu datblygu law yn llaw. Gall dysgwyr ddefnyddio sgiliau trawsieithu a sgiliau deuol i ddatblygu'r ddwy iaith gan sicrhau bod cryfder mewn un iaith yn atgyfnerthu'r llall.

Allwedd

O fewn y tabl, bydd testun o'r FfLIRh yn ymddangos fel testun normal. Bydd y sgiliau sydd yn benodol i'r Rhaglen Astudio Saesneg yn cael eu dynodi gan brint trwm. Bydd y sgiliau hyn hefyd yn cael eu dynodi gan yr eicon hwn.

Sgil rhaglen astudio ❖ Mae'r sgiliau hyn, ar y cyd â datganiadau'r FfLIRh, yn ffurfio'r Rhaglen Astudio Cyfnod Allweddol 4 Saesneg.

D.S.

Er mwyn bod yn hygyrch ac yn ddarllenadwy, dyluniwyd y tablau hyn i'w hargraffu ar faint A3.

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 10	Blwyddyn 11
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Datblygu a chyflwyno gwybodaeth a syniadau	Siarad	cyflwyno syniadau a phynciau i gwrdd â gofynion gwahanol gynulleidfaoedd	cyflwyno syniadau a phynciau i gwrdd â gofynion gwahanol gynulleidfaoedd
		siarad yn rhugl, gan ddefnyddio ystod o dechnegau, dywediadau ac ystumiau	siarad yn rhugl ac yn hyderus, gan ddefnyddio ystod o dechnegau, dywediadau ac ystumiau
		defnyddio iaith ffurfiol yn hyderus mewn ystod o gyd-destunau	addasu eu defnydd o iaith at ddibenion gwahanol o fewn ystod eang o gyd-destunau
		ymateb i adwaith y gwrandawyr ac addasu eu hiaith yn ôl y cyd-destun a'r diben	ymateb yn hyderus i adwaith y gwrandawyr gan addasu eu hiaith mewn amrywiaeth eang o gyd-destunau ac at ddibenion gwahanol
		cyflwyno safbwynt gydag argyhoeddiad a chynnal y safbwynt hwnnw, gan ragweld safbwyntiau eraill ac ymateb iddynt, e.e. <i>mewn rôl neu drafodaeth</i>	siarad o amrywiaeth o safbwyntiau argyhoeddiadol i gwrdd â gofynion gwahanol sefyllfaoedd, cyd-destunau a dibenion
		strwythuro'u hiaith yn effeithiol gan ddefnyddio nodweddion di-eiriau i gwrdd ag amrywiaeth o sefyllfaoedd a chyd-destunau ffurfiol ac anffurfiol; gwneud defnydd effeithiol a phriodol o eirfa a gramadeg safonol Saesneg ❖	addasu eu hiaith yn effeithiol gan ddefnyddio nodweddion di-eiriau i gwrdd ag amrywiaeth gynyddol o sefyllfaoedd a chyd-destunau ffurfiol ac anffurfiol; gwneud defnydd o dan reolaeth a phriodol o eirfa a gramadeg safonol Saesneg ❖
		strwythuro ac ymestyn eu hiaith lafar yn hyderus; defnyddio ystod o batrymau cystrawennol, a geirfa sy'n fentrus ac yn fanwl gywir (gan gynnwys terminoleg) gan wneud cyfraniadau sylweddol ac ystyrion sy'n ennyn diddordeb y gwrandawyr ❖	strwythuro ac ymestyn eu hiaith lafar yn hyderus; defnyddio ystod o batrymau cystrawennol, a geirfa sy'n fentrus ac yn fanwl gywir (gan gynnwys terminoleg) a gwneud cyfraniadau sylweddol ac ystyrion sy'n ennyn diddordeb y gwrandawyr ❖
archwilio materion heriol neu ddadleuol yn hyderus drwy barhau i gynnal y rôl y maent yn ei chwarae	archwilio materion heriol neu ddadleuol yn hyderus ac yn gyson drwy barhau i gynnal y rôl y maent yn ei chwarae		

Llinyn: Llafaredd

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 10	Blwyddyn 11
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Datblygu a chyflwyno gwybodaeth a syniadau	Gwrando	ymateb i syniadau eraill mewn ffordd ystyriol, gan ofyn iddynt egluro eu hunain drwy ofyn cwestiynau priodol	ymateb yn hyderus ac yn sensitif i syniadau eraill mewn gwahanol sefyllfaoedd gan ystyried yr wybodaeth a'r syniadau dan sylw a gofyn cwestiynau perthnasol
		gwrando ar bob math o wybodaeth a syniadau o wahanol safbwyntiau, gan nodi sut mae gwahanol siaradwyr yn cyflwyno safbwyntiau penodol	gwrando ar ystod o wybodaeth a syniadau o wahanol safbwyntiau, gan nodi sut mae gwahanol siaradwyr yn cyflwyno safbwyntiau penodol
	Cydweithio a thrafod	addasu eu siarad mewn amrywiaeth o rolau, gan gynnwys mewn sefyllfaoedd, cyd-destunau a dibenion mwy ffurfiol, e.e. <i>siarad â chynulleidfaedd mawr mewn trafodaeth ffurfiol</i>	addasu eu siarad mewn amrywiaeth o rolau gyda hyder cynyddol, gan gynnwys mewn sefyllfaoedd, cyd-destunau a dibenion mwy heriol a ffurfiol, e.e. <i>rhoi cyflwyniad gerbron cynulleidfa allanol/anghyfarwydd</i>
		wrth ymateb i ystod eang o bynciau a thestunau ysgrifenedig heriol, datblygu a chefnogi eu syniadau eu hunain a syniadau eraill gyda thystiolaeth gan drafod ac ymateb yn synhwyrol ❖	wrth ymateb i ystod eang o bynciau a thestunau ysgrifenedig heriol, datblygu a chefnogi eu syniadau eu hunain a syniadau eraill drwy resymu, dadansoddi a cheisio eglurhad am ragdybiaethau eraill ❖
		defnyddio opsiynau a strategaethau amrywiol er mwyn galluogi'r grŵp i ddod i gonsensws.	defnyddio opsiynau a strategaethau amrywiol er mwyn galluogi'r grŵp i ddod i gonsensws.

Ymestyn

Mae dysgwyr yn gallu:

- gwneud amrywiaeth o gyfraniadau at drafodaethau mewn ystod eang o gyd-destunau a sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol
- gwrando ar wybodaeth gymhleth gan roi ymatebion perthnasol, cymhellol a diddorol
- gwneud cyflwyniadau effeithiol mewn amrywiaeth eang o gyd-destunau gan gyflwyno gwybodaeth, syniadau a safbwyntiau cymhleth mewn ffordd ddarbwyllol
- cwrdd â gofynion amrywiaeth o rolau yn annibynnol a datblygu trafodaethau yn fedrus
- amrywio strwythurau brawddegau yn hyderus a dewis o eirfa eang i fynegi gwybodaeth a theimladau mewn ffordd ddiddorol a chreadigol.

Ystod o brofiadau

Dylid rhoi cyfleoedd i ddysgwyr:

- ddarllen ystod eang o destunau di-dor a phytiog, mewn fformat print neu mewn ffurf ddeinamig, fel sail i'w hymatebion ar lafar ac yn ysgrifenedig. Dylai'r rhain gynnwys:
  - testunau cyflawn a detholiadau
  - testunau gwybodaeth a chyfeiriol
  - barddoniaeth a rhyddiaith draddodiadol a chyfoes
  - ffuglen a barddoniaeth glasurol
  - nofelau graffig
  - drama, gan gynnwys Shakespeare, a pherfformiadau drama
  - testunau wedi eu hysgrifennu gan awduron Cymreig, testunau â dimensiwn Cymreig a thestunau o ddiwylliannau eraill
  - testunau sy'n ymwneud â phynciau heriol sy'n ehangu'r gorwelion, sy'n datblygu'r gallu i ymresymu
  - testunau sy'n cynnwys ystod o strwythurau, ffurfiau, pwrpasau, sy'n apelio at wahanol gynulleidfaoedd a dyfeisiau cyflwyno gwahanol
  - testunau sy'n gyfoethog o ran safon ac amrywiaeth ieithyddol
  - testunau sy'n adlewyrchu dewis darllen personol dysgwyr
  - testunau ag iddynt amrywiaeth o gyd-destunau cymdeithasol, hanesyddol a diwylliannol
  - testunau sy'n ymestyn dealltwriaeth ddeallusol, foesol ac emosiynol dysgwyr
  - testunau sy'n amrywio o ran tôn, e.e. *testunau sy'n cynnwys parodi neu eironi, testunau sy'n chwarae ar eiriau, testunau coeglyd/ensyniad*
  - testunau sy'n dangos natur esblygol yr iaith Saesneg ac effaith technoleg a'r cyfryngau ar ddefnydd iaith a dulliau o gyfathrebu
  - testunau sy'n cynnig her
- darllen fel unigolyn a chydag eraill, e.e. *darllen mewn parau, darllen mewn grŵp dan arweiniad, darllen ar y cyd*
- darllen at ddibenion gwahanol, e.e. *er mwynhad personol; i adalw, crynhoi a chyfosod gwybodaeth allweddol; i ddehongli a chyfuno gwybodaeth; i ddilysu gwybodaeth; i gyfoethogi dealltwriaeth drwy ail-ddarllen; i adnabod dyfeisiau iaith a ddefnyddir gan yr awdur i ddadansoddi pwrpas; i adnabod gwahanol ddehongliadau o destun*
- datblygu geirfa a therminoleg briodol i drafod, ystyried a gwerthuso eu gwaith eu hunain a gwaith eraill, e.e. *awduron, beirdd, eu cyfoedion*, mewn testunau ysgrifenedig a deinamig.

Dylai dysgwyr brofi ystod o brofiadau ieithyddol cyfoethog fel y gall eu sgiliau llafar, darllen ac ysgrifennu blethu â'i gilydd i'w galluogi i ddod yn ddarllenwyr brwdfrydig, annibynnol a meddylgar.

Mae'r Rhaglenni Astudio Saesneg a Chymraeg wedi eu datblygu law yn llaw. Gall dysgwyr ddefnyddio sgiliau trawsieithu a sgiliau deuol i ddatblygu'r ddwy iaith gan sicrhau bod cryfder mewn un iaith yn atgyfnerthu'r llall.

Allwedd

O fewn y tabl, bydd testun o'r FfLIRh yn ymddangos fel testun normal. Bydd y sgiliau sydd yn benodol i'r Rhaglen Astudio Saesneg yn cael eu dynodi gan brint trwm. Bydd y sgiliau hyn hefyd yn cael eu dynodi gan yr eicon hwn.

Sgil rhaglen astudio ❖ Mae'r sgiliau hyn, ar y cyd â datganiadau'r FfLIRh, yn ffurfio'r Rhaglen Astudio Cyfnod Allweddol 4 Saesneg.

D.S.

Er mwyn bod yn hygyrch ac yn ddarllenadwy, dyluniwyd y tablau hyn i'w hargraffu ar faint A3.

Llinyn: Darllen

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 10	Blwyddyn 11
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Canfod, dethol a defnyddio gwybodaeth	Strategaethau darllen	defnyddio eu gwybodaeth am: <ul style="list-style-type: none"> – darddiad a theuluoedd geiriau – cystrawen, strwythur y frawddeg a strwythur testun cyfan – cynnwys a chyd-destun i wneud synnwyr o eiriau, brawddegau a thestunau cyfan	defnyddio eu gwybodaeth am: <ul style="list-style-type: none"> – darddiad a theuluoedd geiriau – cystrawen, strwythur y frawddeg a strwythur testun cyfan – cynnwys a chyd-destun i wneud synnwyr o eiriau, brawddegau a thestunau cyfan
		defnyddio ystod o strategaethau, e.e. <i>darllen cyflym, darllen agos, anodi, rhagfynegi</i> , i gip ddarllen (sgimio) testunau i gael y neges, y syniadau a'r themâu allweddol, a'u llithr ddarllen (sganio) am wybodaeth fanwl, gan ddethol a gwneud sylwadau ar y syniadau a'r themâu allweddol	defnyddio ystod o strategaethau, e.e. <i>darllen cyflym, darllen agos, anodi, rhagfynegi</i> , i gip ddarllen (sgimio) testunau i gael y neges, y syniadau a'r themâu allweddol, a'u llithr ddarllen (sganio) am wybodaeth fanwl, gan ddethol a gwneud sylwadau aeddfed ar y syniadau a'r themâu allweddol
		gwerthuso nodweddion ystod eang o destunau heriol (di-dor a phytiog) o ran iaith, thema, strwythur a threfn/cyflwyniad ❖	gwerthuso nodweddion ystod eang o destunau heriol (di-dor a phytiog) yn hyderus o ran iaith, thema, strwythur a threfn/cyflwyniad ❖
		defnyddio'r rhyngrwyd gan ddewis a dethol testunau ac asesu pa mor ddibynadwy a phwysig ydynt	defnyddio'r rhyngrwyd gan ddewis a dethol testunau ac asesu pa mor ddibynadwy, pwysig a chywir ydynt
Ymateb i'r hyn a ddarllenwyd	Darllen a deall	canolbwyntio ar ddarllen a dadansoddi ystod o destunau sy'n newydd iddynt, rhai sydd wedi'u hargraffu a thestunau aml-foddol gan weithio'n annibynnol	canolbwyntio ar ddarllen a dadansoddi ystod eang o destunau sy'n newydd iddynt, rhai sydd wedi'u hargraffu a thestunau aml-foddol gan weithio'n annibynnol
		dadansoddi testunau a'u his-destunau gan ymateb a chyfleu syniadau'n glir ac mewn ffordd briodol	dadansoddi ac ymateb i destunau a'u his-destunau yn hyderus gan ddeall a dehongli'r ystyr
		deall testunau'n gyflawn gan resymu a dadansoddi beth sydd dan wyneb testun a dod i gasgliad; dirnad sut y gall y cyd-destun ddylanwadu ar y darllenydd	deall testunau'n gyflawn gan resymu a dadansoddi beth sydd dan wyneb testun a dod i gasgliad; dirnad sut y gall y cyd-destun ddylanwadu ar y darllenydd
		cymharu a chyferbynnu themâu a phynciau ar draws ystod o destunau a gwneud cysylltiadau rhwng testunau	cymharu a chyferbynnu'n hyderus themâu a syniadau ar draws ystod eang o destunau, gan ystyried sut maent yn amrywio o ran eu diben a'u heffaith

Llinyn: Darllen

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 10	Blwyddyn 11
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Ymateb i'r hyn a ddarllenwyd	Darllen a deall	ymchwilio ystod eang o ffynonellau'n annibynnol gan ddatblygu dealltwriaeth gyflawn o bwnc anghyfarwydd	ymchwilio ystod eang o ffynonellau'n annibynnol gan ddatblygu dealltwriaeth gyflawn o bwnc sy'n gynyddol gymhleth
	Ymateb a dadnsoddi	<p>gwneud cymariaethau a chysylltiadau gofalus rhwng testunau di-dor a/neu bytiog, e.e. <i>trwy ddadansoddi thema/pwnc, iaith, techneg, strwythur, ffurf, cymeriadaeth, yr effaith a fwriadwyd ar y darlennydd</i> ❖</p> <p>cyfodod a dadansoddi mwy nag un ffynhonnell wybodaeth er mwyn dod i ddealltwriaeth gyflawn o destunau a all gyfleu syniadau sy'n gwrthdaro</p> <p>deall a gwahaniaethu rhwng ffaith/tystiolaeth a gogwydd/dadl gan wneud sylwadau ar bwntiau amlwg a'r hyn sydd ymhlyg</p> <p>gwneud sylwadau ar ddehongliadau gwahanol o faterion a syniadau gan ddefnyddio'r testun i gefnogi eu barn</p> <p>ymateb yn feirniadol i ystod eang o destunau di-dor a phytiog a'u dehongli mewn modd creadigol a rhesymegol ❖</p> <p>ystyried yr hyn y maent wedi ei ddarllen/gwyllo gan ymateb ar lafar ac yn ysgrifenedig i'r syniadau, yr iaith a'r drefn/cyflwyniad gan ddewis a dethol tystiolaeth o'r testun i gefnogi'r farn honno ❖</p> <p>gwerthuso sut y caiff testunau eu haddasu ar gyfer gwahanol gyfryngau gan ystyried yn ofalus y diben a'r effaith a gânt ar y darlennydd/cynulleidfa, e.e. <i>drama gan Shakespeare a fersiwn theatrig/ffilm ohoni</i> ❖</p> <p>gwerthuso diben, effaith a dibynadwyedd testunau.</p>	<p>gwneud cymariaethau a chysylltiadau manwl a chyson rhwng testunau di-dor a/neu bytiog, e.e. <i>trwy ddadansoddi thema/pwnc, iaith, techneg, strwythur, ffurf, cymeriadaeth, yr effaith a fwriadwyd ar y darlennydd</i> ❖</p> <p>cyfodod a dadansoddi mwy nag un ffynhonnell wybodaeth er mwyn dod i ddealltwriaeth gyflawn a chytbwys o destunau a all gyfleu syniadau sy'n gwrthdaro</p> <p>deall ac ystyried yn fanwl sut y gellir dehongli testunau'n wahanol gan wahaniaethu rhwng ffaith/tystiolaeth a gogwydd/dadl</p> <p>archwilio'n fanwl i ddehongliadau gwahanol o faterion a syniadau gan ddefnyddio'r testun i gefnogi eu barn</p> <p>ymateb yn feirniadol i ystod eang o destunau di-dor a phytiog gan ddangos dychymyg a gwreiddioldeb wrth eu dehongli ❖</p> <p>ystyried yr hyn y maent wedi ei ddarllen/gwyllo gan ymateb ar lafar ac yn ysgrifenedig i'r syniadau, yr iaith a'r drefn/cyflwyniad gan ddewis a dethol tystiolaeth o'r testun i gefnogi a chyfiawnhau'r farn honno ❖</p> <p>gwerthuso sut y caiff testunau eu haddasu ar gyfer gwahanol gyfryngau gan ystyried yn ofalus ac yn feirniadol y diben a'r effaith a gânt ar y darlennydd/cynulleidfa ❖</p> <p>gwerthuso diben, effaith a dibynadwyedd testunau yn hyderus.</p>

Ymestyn

Mae dysgwyr yn gallu:

- dethol, dadansoddi a gwerthuso gwybodaeth, syniadau, barn, diben, ystyr ymhlyg a/neu ragfarn o fewn amrywiaeth eang o destunau a math o destunau
- cyfleu trosolwg cadarn o destunau heriol wrth gasglu gwybodaeth, syniadau, dadleuon a barn at ddibenion gwahanol
- ymateb mewn ffordd gymhellol a beirniadol gan ddangos gwreiddioldeb wrth ddadansoddi a dehongli
- ymateb mewn ffordd sicr a chraff i syniadau a themâu allweddol gan ddefnyddio dulliau casglu a dadansoddi yn effeithiol
- crynhoi a chyfuno gwybodaeth a syniadau yn gryno o ffynonellau gwahanol
- **ymateb yn bersonol, yn feirniadol ac yn berswadiol i amrywiaeth o destunau di-dor a phytiog gan werthuso sut mae iaith, gramadeg, strwythur a chyflwyniad yn effeithio ar y darllenydd ❖**
- **adnabod a thrafod gogwydd awduron mewn testunau disgrifiadol, naratif, dadlau, esbonio, trafod, cyfarwyddiadol a pherswâd, gan ddewis dyfyniadau addas; gwneud cymariaethau a chroes gyfeirio i egluro pwrpas ac ystyr y testun. ❖**

Llinyn: Ysgrifennu

Ystod o brofiadau

Dylid rhoi cyfleoedd i ddysgwyr:

- ysgrifennu ar gyfer nifer o wahanol ddibenion gan gynnwys:
  - adrodd yn ôl
  - rhoi cyfarwyddiadau
  - cyflwyno gwybodaeth
  - esbonio
  - dadlau/perswadio
  - trafod/dadansoddi
  - gwerthuso
  - adrodd stori
  - disgrifio
  - dangos empathi
- ysgrifennu gan ddefnyddio amrywiaeth ac ystod o destunau di-dor a phytiog mewn amryw o ffurfiau, e.e. *llythyron, dyddiaduron, erthyglau, storiâu, adroddiadau, areithiau, dramâu a sgriptiau, taflenni gwybodaeth, hysbysebion, poster, tudalennau a thestun i'r we, holiaduron, adolygiadau, ymsonau*
- ysgrifennu ar gyfer amrywiaeth o gynulleidfaoedd real a dychmygol, e.e. *cyfoedion, dysgwyr iau, athrawon, aelodau teulu, cymeriadau hanesyddol a ffuglennol*
- ysgrifennu barddonol sy'n defnyddio delweddu a dyfeisiau barddonol, e.e. *odlau a ffurf*
- defnyddio ystod eang o ysgogiadau a symbyliadau gan gynnwys testunau ysgrifenedig a deinamig, e.e. *storiâu, llyfrau lluniau, delweddau, cerddi, profiadau, ffilmiau, paentiadau, cerddoriaeth*
- defnyddio geirfa a therminoleg briodol i drafod, ystyried a gwerthuso eu gwaith nhw eu hunain a gwaith eraill, e.e. *awduron, cyfoedion*.

Dylai dysgwyr brofi ystod o brofiadau ieithyddol cyfoethog fel y gall eu sgiliau llafar, darllen ac ysgrifennu blethu drwy'i gilydd.

Mae'r Rhaglenni Astudio Saesneg a Chymraeg wedi eu datblygu law yn llaw. Gall dysgwyr ddefnyddio sgiliau trawsieithu a sgiliau deuol i ddatblygu'r ddwy iaith gan sicrhau bod cryfder mewn un iaith yn atgyfnerthu'r llall.

Allwedd

O fewn y tabl, bydd testun o'r FfLIRh yn ymddangos fel testun normal. Bydd y sgiliau sydd yn benodol i'r Rhaglen Astudio Saesneg yn cael eu dynodi gan brint trwm. Bydd y sgiliau hyn hefyd yn cael eu dynodi gan yr eicon canlynol.

Sgil rhaglen astudio ❖ Mae'r sgiliau hyn, ar y cyd â datganiadau'r FfLIRh, yn ffurfio'r Rhaglen Astudio Cyfnod Allweddol 4 Saesneg.

D.S.

Er mwyn bod yn hygyrch ac yn ddarllenadwy, dyluniwyd y tablau hyn i'w hargraffu ar faint A3.

Llinyn: Ysgrifennu

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 10	Blwyddyn 11
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Trefnu syniadau a gwybodaeth	Ystyr, dibenion, darllenwyr	ysgrifennu darnau estynedig sy'n cynnwys tystiolaeth a gwybodaeth fanwl, ynghyd â darnau byrrach sy'n crynhoi, gan ddangos ymwybyddiaeth glir o bwy yw'r darlennydd neu'r gynulleidfa a diben yr ysgrifennu	ysgrifennu darnau estynedig sy'n cynnwys tystiolaeth a gwybodaeth fanwl, ynghyd â darnau byrrach sy'n crynhoi, gan addasu'r arddull a'r ffurf yn hyderus ar gyfer y darlennydd neu'r gynulleidfa a diben yr ysgrifennu
		dangos rheolaeth, meistrolaeth a gwreiddioldeb wrth ysgrifennu mewn ffurfiau di-dor a phytiog, e.e. ffurfio cymeriadau argyhoeddiadol a datblygu plot gan roi sylw i gyflymder, dychymyg a chreadigrwydd, siâp, manylion a dyfeisiau penodol eraill, er mwyn cyflawni effeithiau penodol a dal a chynnal diddordeb y darlennydd ❖	dangos rheolaeth, meistrolaeth a gwreiddioldeb wrth ysgrifennu ffurfiau di-dor a phytiog, e.e. ffurfio cymeriadau argyhoeddiadol a datblygu plot gan roi sylw i gyflymder, dychymyg a chreadigrwydd, siâp, manylion a dyfeisiau penodol eraill, er mwyn cyflawni effeithiau penodol a dal a chynnal diddordeb y darlennydd ❖
		llunio ymatebion sy'n cysylltu ac yn datblygu syniadau i roi sylw i bob elfen o'r pwnc	llunio ymatebion manwl yn hyderus, gan gysylltu a datblygu syniadau i roi sylw i bob elfen o'r pwnc
		cynllunio'n briodol i ddatblygu sut y maent yn ysgrifennu ar gyfer amrywiaeth o wahanol ddibenion a chynulleidfaoedd	cynllunio'n briodol i ddatblygu sut y maent yn ysgrifennu ar gyfer amrywiaeth gynyddol heriol o wahanol ddibenion a chynulleidfaoedd
		defnyddio adnoddau a chonfensiynau TGCh mewn ffordd greadigol a phriodol er mwyn cyfathrebu'n effeithiol ar draws ystod o gyd-destunau	defnyddio adnoddau a chonfensiynau TGCh mewn ffordd greadigol a phriodol er mwyn cyfathrebu ar draws ystod o gyd-destunau sy'n gynyddol amrywiol a heriol
		prawf ddarllen eu gwaith eu hunain a gwaith eraill yn annibynnol gan ei olygu'n ofalus a defnyddio ystod o strategaethau hunanasesu ac asesu cyfoedion i werthuso a gwella'r testun yn hyderus ac yn effeithiol ❖	prawf ddarllen eu gwaith eu hunain a gwaith eraill yn annibynnol gan ei olygu'n ofalus a defnyddio ystod o strategaethau hunanasesu ac asesu cyfoedion i werthuso a gwella'r testun yn hyderus ac yn effeithiol ❖

Llinyn: Ysgrifennu

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 10	Blwyddyn 11
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Trefnu syniadau a gwybodaeth	Strwythur a threfn	gwella cynnwys, strwythur a chywirdeb eu hysgrifennu drwy ei adolygu a'i olygu'n annibynnol	gwella cynnwys, strwythur a chywirdeb eu hysgrifennu drwy ei adolygu a'i olygu'n annibynnol
		ysgrifennu'n annibynnol ar ffurf briodol gyda hyder cynyddol, gan sicrhau bod y cynnwys yn drefnus, yn fanwl ac yn berthnasol, e.e. <i>cyflwyno safbwyntiau, gwybodaeth ac esboniadau yn y ffordd orau</i>	ysgrifennu'n annibynnol ar ffurf briodol yn hyderus, gan sicrhau bod y cynnwys yn drefnus, yn fanwl ac yn berthnasol, e.e. <i>i esbonio proses, cyfleu dadl</i>
		dangos ymwybyddiaeth glir o wahanol ddarllenwyr drwy ddewis amrywiaeth o arddulliau a strwythurau ac addasu eu defnydd o iaith	dangos ymwybyddiaeth gyson o wahanol ddarllenwyr drwy ddewis amrywiaeth o arddulliau a strwythurau ac addasu eu defnydd o iaith yn hyderus
		trefnu'r hyn y maent yn ei ysgrifennu ar ffurf briodol, gan sicrhau bod y cynnwys yn fanwl oddi mewn a rhwng paragraffau neu adrannau	trefnu'r hyn y maent yn ei ysgrifennu ar ffurf briodol gan sicrhau bod y cynnwys yn fanwl oddi mewn a rhwng paragraffau neu adrannau, a chan ddatblygu a chynnal syniadau mewn ffordd ystyrlon
Ysgrifennu'n gywir	Iaith	defnyddio iaith er mwyn bod yn wrthrychol a diduedd a chydabod y gallai fod mwy nag un safbwynt, e.e. <i>arguably, it can be seen that ...</i>	bod yn wrthrychol ac yn ddiduedd am bynciau cymhleth, gan ddefnyddio ystod o ddyfeisiau ieithyddol
		defnyddio amrywiaeth eang o dermau technegol, geirfa briodol, a mynegiant at ddibenion gwahanol gan greu effeithiau gwahanol, e.e. <i>perswadio, rhoi gwybodaeth, diddanu</i>	defnyddio amrywiaeth eang o dermau technegol yn gywir a defnyddio geirfa a'r mynegiant priodol i adlewyrchu gofynion y dasg ac i greu effeithiau gwahanol, e.e. <i>crynhoi dadl</i>
		defnyddio geirfa uchelgeisiol yn hyderus ac yn gywir i gyfleu ystyr a chreu effeithiau bwriadol ❖	defnyddio geirfa uchelgeisiol yn hyderus ac yn gywir i gyfleu ystyr a chreu effeithiau bwriadol ❖
	Cystrawen Atalnodi Sillafu Llawysgrifen	saernïo eu hysgrifennu; defnyddio ffurfiau safonol y Saesneg yn hyderus, e.e. <i>enwau, rhagenwau, ansoddeiriau, adferfau, arddodiaid, cysyllteiriau ac amserau'r ferf</i> ❖	saernïo eu hysgrifennu; defnyddio ffurfiau safonol y Saesneg yn hyderus, e.e. <i>enwau, rhagenwau, ansoddeiriau, adferfau, arddodiaid, cysyllteiriau ac amserau'r ferf</i> ❖
		amrywio strwythurau brawddegau er mwyn ennyn a chynnal diddordeb y darlennydd ac ysgrifennu'n ramadegol gywir	amrywio strwythurau brawddegau er mwyn ennyn a chynnal diddordeb y darlennydd ac ysgrifennu'n ramadegol gywir

Llinyn: Ysgrifennu

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 10	Blwyddyn 11
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Ysgrifennu'n gywir	Cystrawen	defnyddio ystod gyflawn o atalnodi er mwyn cyflymu ac arafu'r dweud, sicrhau bod yr ystyr yn glir, osgoi amwysedd a chreu effaith bwrpasol	defnyddio ystod gyflawn o atalnodi er mwyn cyflymu ac arafu'r dweud, sicrhau bod yr ystyr yn glir, osgoi amwysedd a chreu effaith bwrpasol
	Atalnodi	defnyddio ystod o strategaethau ac adnoddau amrywiol i sillafu ystod gynyddol o eiriau cyfarwydd, geiriau anghyfarwydd a geiriau pwnc benodol yn gywir	defnyddio ystod o strategaethau ac adnoddau amrywiol i sillafu ystod gynyddol o eiriau cyfarwydd, geiriau anghyfarwydd a geiriau pwnc benodol yn gywir
	Sillafu Llawysgrifen	cyflwyno'u gwaith yn effeithiol, yn ysgrifenedig neu ar sgrin, gan ddewis ffurf, delweddau a graffigau i helpu i gyfleu'r ystyr.	cyflwyno'u gwaith yn effeithiol, yn ysgrifenedig neu ar sgrin, gan ddewis ffurf, delweddau a graffigau i helpu i gyfleu'r ystyr.

Ymestyn

Mae dysgwyr yn gallu:

- ysgrifennu gan ddangos rheolaeth hyderus a sicr ar amrywiaeth o ffurfiau ac arddulliau sy'n briodol i'r dasg a'r diben
- ysgrifennu i ennyn diddordeb y darllenydd ac yn gallu ei gynnal drwy ddadl resymegol, grym perswadiol neu wreiddioldeb ysbrydoledig
- defnyddio nodweddion ieithyddol a strwythurol mewn ffordd fedrus i roi testunau mewn trefn a chyflawni cydlyniaeth
- ysgrifennu dogfennau ar bynciau cymhleth, yn gryno ac yn glir, yn rhesymegol ac yn ddarbwyllol, gan gynnwys darnau ysgrifennu estynedig gan gyfleu gwybodaeth, syniadau a barn yn effeithiol ac yn ddarbwyllol
- defnyddio amrywiaeth eang o strwythurau brawddegau cywir gan sicrhau eglurder
- defnyddio geirfa ddatblygedig yn briodol a chyda chywirdeb
- defnyddio gramadeg, atalnodi a sillafu cywir
- **defnyddio ystod eang o strategaethau hunanasesu ac asesu cyfoedion yn annibynnol i werthuso a gwella eu gwaith eu hunain a gwaith eraill yn effeithiol.** ❖